

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Кафедра англійської мови та перекладу

«До захисту допускаю»

Завідувач кафедри англійської мови та перекладу,
кандидат педагогічних наук, доцент

_____ Юлія ТАЛАЛАЙ

« _____ » _____ 2025 р.

ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ХУДОЖНІХ ОБРАЗІВ ПРОЗОВОГО ТВОРУ
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ С. МОЕМА «ТЕАТР»)

Спеціальність: Філологія (германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська)

Освітня програма: Філологія (Англійська, німецька мови та літератури
(переклад включно))

Магістерська робота

на здобуття кваліфікації – Магістр філології за спеціалізацією «Германські
мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

Автор роботи: Ковальчук Софія Олегівна

_____ *підпис*

**Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент Шагала Леся Богданівна**

_____ *підпис*

Дрогобич, 2025

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

Зав. кафедрою

_____ (підпис)

_____ (дата)

Завдання на підготовку кваліфікаційної роботи

Тема : Засоби відтворення художніх образів прозового твору (на матеріалі роману С. Моема «Театр»)

1. Керівник: Шагала Леся Богданівна
2. Студент: Ковальчук Софія Олегівна
3. Перелік питань, що підлягають висвітленню у кваліфікаційній роботі:
 - 1) розглянути основні підходи до визначення поняття «художній образ» та охарактеризувати його типологію; 2) проаналізувати функції художнього образу в структурі прозового твору; 3) визначити основні лексичні, стилістичні та композиційні засоби створення художніх образів; 4) дослідити сюжетно-композиційну організацію роману С. Моема «Театр» та її вплив на формування образної системи; 5) проаналізувати лінгвостилістичні засоби, за допомогою яких реалізується образна система твору, зокрема портретну характеристику, мову персонажів і внутрішній монолог; 6) виявити роль метафорики, символіки та інших тропів у формуванні художніх образів роману; 7) здійснити порівняльний аналіз відтворення художніх образів в українському перекладі роману Сомерсета Моема «Theatre».
4. Список рекомендованої літератури
 1. Шкляр, І. С. Текст і образ: дослідження мовних і стильових засобів. Одеса: Південний університет, 2020. 320 с. 2. Юрченко, Л. П. Літературний стиль у контексті культурних традицій. Черкаси: Черкаський університет, 2020. 310 с. 3. Яковенко, Р. В. Порівняльний аналіз мовних особливостей літературних образів / Р. В. Яковенко. Київ: Наукова думка, 2019. 220 с. 4. Яковенко, Р. В. Теорія літературного перекладу. Київ: Академія, 2021. 240 с. 5. Maugham W. S. Theatre. London: William Heinemann, 1937. 280 p. 6. Моем С. Театр / пер. з англ. Н. Трейгоб. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2022. 288 с.
6. Етапи підготовки роботи

№	Назва етапу	Термін виконання	Термін звіту перед керівником, кафедрою
1	Опрацювання фактичного матеріалу і наукової літератури	грудень–березень 2024 - 2025р.	29.03.2025
2	Робота над основною частиною магістерської роботи	квітень-серпень 2025р.	30.08.2025
3	Укладання розділів магістерської роботи	вересень 2025р.	30.09.2025
4	Врахування зауважень наукового керівника	жовтень-листопад 2025р.	15.11.2025
5	Редагування та оформлення роботи	листопад 2025р.	02.12.2025

5. Дата видачі завдання _____
6. Термін подачі роботи керівнику _____
7. З вимогами до виконання кваліфікаційної роботи і завданням ознайомлений (а)

_____ (підпис студента)

8. Керівник

_____ (підпис)

Захист кваліфікаційної (магістерської) роботи

Тема**Засоби відтворення художніх образів прозового твору (на матеріалі роману С. Моєма «Театр»)**

Оцінка за стобальною шкалою: _____

Оцінка за національною чотирибальною шкалою: _____

Коротка мотивація захисту:

_____	Голова ЕК	_____	_____
Дата		підпис	прізвище, ім'я
	Секретар ЕК	_____	_____
		підпис	прізвище, ім'я

АНОТАЦІЯ

Ковальчук С.О. Засоби відтворення художніх образів прозового твору (на матеріалі роману С. Моема «Театр»).

У магістерській роботі досліджено сюжетно-композиційну організацію роману Сомерсета Моема «Theatre» та її вплив на формування образної системи твору. Визначено основні лінгвостилістичні засоби створення художніх образів, зокрема образу головної героїні Джулії Ламберт. Окрему увагу приділено особливостям застосування перекладацьких трансформацій під час перекладу англомовної художньої прози українською мовою. Метою дослідження є виявлення та аналіз лексико-семантичних, граматичних і стилістичних перекладацьких трансформацій, що використовуються для відтворення художніх образів у процесі англо-українського перекладу. На матеріалі роману Сомерсета Моема «Theatre» та його українського перекладу проаналізовано характерні перекладацькі рішення й визначено їхній вплив на збереження образної системи, стилістики та ідейно-художнього змісту оригіналу. Практична цінність роботи полягає у можливості використання отриманих результатів у навчальних курсах з теорії та практики художнього перекладу, стилістики, аналізу художнього тексту, а також у подальших дослідженнях проблем перекладацьких трансформацій та відтворення художніх образів.

Ключові слова: художній образ, лінгвостилістичні засоби, перекладацькі трансформації, англо-український художній переклад.

ABSTRACT

Kovalchuk S. O. Means of Reproducing Literary Images in a Prose Work (as based on W. Somerset Maugham's Novel *Theatre*)

The paper investigates the plot-compositional structure of Somerset Maugham's novel *Theatre* and its influence on the formation of the work's

imagery system. The main linguistic and stylistic means of creating artistic images, in particular the portrayal of the main character, Julia Lambert, have been identified. Particular attention is paid to the specifics of applying translation transformations in the process of translating English-language fiction into Ukrainian. The aim of the study is to identify and analyse lexical-semantic, grammatical, and stylistic translation transformations used to reproduce literary images in English–Ukrainian translation. Based on W. Somerset Maugham’s novel *Theatre* and its Ukrainian translation, the research analyses typical translation solutions and determines their influence on preserving the system of images, stylistic features, and the ideological and artistic content of the original. The practical value of the study lies in the possibility of applying its results in academic courses on the theory and practice of literary translation, stylistics, and literary text analysis, as well as in further research on translation transformations and the reproduction of literary images.

Keywords: literary image, linguostylistic means, translation transformations, English–Ukrainian literary translation.

ABSTRACT

Kovalchuk S. O. Mittel zur Wiedergabe literarischer Bilder in einem Prosawerk (am Beispiel des Romans *Theatre* von W. Somerset Maugham)

In der arbeit wird die handlungs - und kompositionsbezogene Struktur des Romans *Theatre* von Somerset Maugham untersucht und ihr Einfluss auf die Bildung des Bildsystems des Werks analysiert. Die wichtigsten sprachlich-stilistischen Mittel zur Schaffung künstlerischer Bilder, insbesondere die Darstellung der Hauptfigur Julia Lambert, wurden identifiziert. Besondere Aufmerksamkeit gilt den Besonderheiten der Anwendung von Übersetzungstransformationen beim Übersetzen englischsprachiger belletristischer Texte ins Ukrainische. Ziel der Untersuchung ist es, lexikalisch-semantische, grammatische und stilistische Übersetzungstransformationen zu identifizieren und

zu analysieren, die zur Wiedergabe literarischer Bilder im Prozess der englisch-ukrainischen Übersetzung verwendet werden. Am Beispiel des Romans *Theatre* von W. Somerset Maugham und seiner ukrainischen Übersetzung werden typische Übersetzungslösungen analysiert und deren Einfluss auf die Bewahrung des Bildsystems, der Stilistik sowie des ideell-künstlerischen Gehalts des Originals bestimmt. Der praktische Wert der Arbeit besteht in der Möglichkeit, die erzielten Ergebnisse in Lehrveranstaltungen zur Theorie und Praxis der literarischen Übersetzung, zur Stilistik und zur Analyse literarischer Texte sowie in weiteren Forschungen zu Übersetzungstransformationen und zur Wiedergabe literarischer Bilder zu nutzen.

Schlüsselwörter: literarisches Bild, linguostilistische Mittel, Übersetzungstransformationen, englisch-ukrainische literarische Übersetzung.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ В ЛІТЕРАТУРІ	12
1.1. Поняття «художній образ» та його типологія	12
1.2. Функції художнього образу в прозовому творі	19
1.3. Засоби створення художніх образів: лексичні, стилістичні, композиційні	24
Висновки до розділу 1	32
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ХУДОЖНІХ ОБРАЗІВ У РОМАНІ СОМЕРСЕТА МОЕМА «ТЕАТР»	34
2.1. Сюжетно-композиційна структура роману та її роль у формуванні образів	34
2.2. Образ головної героїні Джулії Ламберт: багатогранність та психологізм	41
Висновки до розділу 2	49
РОЗДІЛ 3. ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ХУДОЖНІХ ОБРАЗІВ У РОМАНІ «ТЕАТР»	51
3.1. Мовні характеристики образів: портрет, мова, внутрішній монолог	51
3.2. Метафорика, символіка та інші тропи у формуванні образного ряду	54
Висновки до розділу 3	57
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
SUMMARY	69
ДОДАТКИ	78
Додаток А. Фрагменти роману «Театр» з аналізом образів	78

ВСТУП

Літературний переклад завжди відігравав важливу роль у міжкультурному спілкуванні, забезпечуючи збереження художньої цінності творів та їхню доступність для читачів різних мовних спільнот. Переклад художньої літератури є складним і багатогранним процесом, який передбачає не лише передачу смислу оригінального тексту, а й відтворення його естетичних, стилістичних та психологічних особливостей. Особливо це актуально для англійської прози першої половини XX століття. У цьому контексті значну цінність становить творчість Сомерсета Моєма одного з провідних представників англійської літератури першої половини XX століття, чия проза вирізняється вишуканим психологізмом, іронічністю, філософською глибиною та тонким аналізом людської природи. Роман «Театр» є яскравим прикладом багатошарової оповіді, у якій поєднуються елементи інтелектуальної прози, драми і сатири, а система художніх образів розгортається крізь призму театрального мистецтва, особистісного становлення та кризи ідентичності головної героїні.

Засоби відтворення художніх образів у цьому творі відзначаються великою різноманітністю: від традиційного портретування й авторської характеристики до глибокого внутрішнього монологу, символічних деталей, прийомів контрасту, алюзій і самоіронії. Образ Джулії Ламберт, складної, суперечливої, харизматичної постаті, створюється не лише через дії та слова, а й через тонку гру психологічних відтінків, які передають її внутрішні коливання, амбіції, страхи, прагнення бути коханою та водночас залишитися неприступною і незалежною. Аналіз того, як ці образи формуються й функціонують у тексті, дозволяє не лише краще зрозуміти індивідуальний стиль С. Моєма, а й виявити особливості естетичного мислення англійської прози першої половини XX століття.

Актуальність дослідження засобів відтворення художніх образів у прозовому творі зумовлена сучасними тенденціями літературознавчого

аналізу, які орієнтуються на глибоке осмислення естетичної природи художнього тексту, способів творення і функціонування образної системи, а також взаємодії між автором, персонажами та читачем.

Крім того, актуальність обраної теми посилюється необхідністю переосмислення канонічних творів світової літератури з урахуванням сучасних культурологічних і інтерпретаційних підходів. У добу, коли театр як форма мистецтва зазнає радикальних трансформацій, а питання автентичності та ідентичності стають центральними у суспільному дискурсі, роман Моема набуває нового звучання. Його художні образи розкриваються як втілення складного діалогу між реальністю та роллю, істинним і удаваним, особистим і професійним.

Таким чином, дослідження засобів відтворення художніх образів у романі Сомерсета Моема «Театр» є важливим з огляду на літературознавчу, культурологічну та естетичну значущість. Воно сприяє глибшому розумінню художньої природи прози, розширює горизонти інтерпретації творів англійської літератури XX століття та поглиблює знання про механізми формування художнього образу як базового елемента літературного твору.

Об'єкт дослідження художній образ як естетична та структурна одиниця літературного твору в англійській прозі першої половини XX століття.

Предмет дослідження засоби і прийоми відтворення художніх образів у романі Сомерсета Моема «Театр», їхня роль у розкритті характерів персонажів, тематики та ідейного змісту твору.

Мета дослідження виявити й проаналізувати основні засоби відтворення художніх образів у романі С. Моема «Театр», з'ясувати їхнє функціональне навантаження, особливості реалізації в тексті та їхній вплив на сприйняття ідейно-естетичного змісту твору.

Завдання дослідження:

1. Розглянути основні підходи до визначення поняття «художній образ» та охарактеризувати його типологію.

2. Проаналізувати функції художнього образу в структурі прозового твору.
3. Визначити основні лексичні, стилістичні та композиційні засоби створення художніх образів.
4. Дослідити сюжетно-композиційну організацію роману С. Моема «Театр» та її вплив на формування образної системи.
5. Проаналізувати лінгвостилістичні засоби, за допомогою яких реалізується образна система твору, зокрема портретну характеристику, мову персонажів і внутрішній монолог.
6. Виявити роль метафорики, символіки та інших тропів у формуванні художніх образів роману.
7. Здійснити порівняльний аналіз відтворення художніх образів в українському перекладі роману Сомерсета Моема «Театр».

Наукова новизна даного дослідження полягає в комплексному аналізі засобів відтворення художніх образів у романі Сомерсета Моема «Театр» з урахуванням поєднання літературознавчого, стилістичного та психологічного підходів. Незважаючи на популярність творчості Моема у світовому літературному процесі, його роман «Театр» рідко ставав об'єктом глибоких аналітичних студій у площині саме художньо-образної структури та лінгвостилістичних засобів її реалізації. У межах цього дослідження образна система роману розглядається як багаторівнева структура, у якій поєднуються індивідуально-авторське бачення, глибока психологізація, культурні алюзії та засоби мовної експресії. Новизна також полягає в спробі інтерпретації роману крізь призму театру як художньої моделі світу, що дозволяє побачити взаємозв'язок між внутрішнім світом персонажів і зовнішньою формою їхньої художньої реалізації.

Теоретичне значення роботи полягає у поглибленні уявлень про сутність і функції художнього образу в прозовому творі, уточненні поняттєво-категоріального апарату, що використовується при його аналізі, а також у розширенні знань про роль мовних, стилістичних і композиційних

засобів у формуванні образної системи літературного тексту. Узагальнення типологічних характеристик художніх образів у контексті творчості С. Моема сприяє подальшому розвитку теорії образу, зокрема в межах англійської літератури XX століття. Робота також вносить вклад у розвиток літературознавчого аналізу, орієнтованого на міждисциплінарний підхід, який об'єднує лінгвістику, естетику та психологію творчості.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи, що забезпечують комплексне вивчення об'єкта та предмета дослідження. Зокрема, використано описовий метод для фіксації та систематизації мовних і стилістичних засобів, контекстуальний аналіз для виявлення смислових і функціональних зв'язків між елементами образної структури, інтерпретаційний метод для поглибленого осмислення ідейно-художнього змісту роману. Крім того, застосовано структурно-семантичний аналіз з метою дослідження композиційної побудови тексту та ролі окремих мовних одиниць у створенні художнього образу. Важливим також став елемент порівняльного аналізу для виявлення особливостей авторського стилю Моема в контексті англійської прози першої половини XX століття.

Практичне значення дослідження визначається можливістю застосування його результатів у процесі викладання зарубіжної літератури, теорії літератури, стилістики та аналізу художнього тексту в закладах вищої освіти, а також у профільних класах загальноосвітніх шкіл і ліцеїв. Одержані результати можуть слугувати матеріалом для підготовки науково-методичних розробок, навчальних посібників або спецкурсів з аналізу художнього образу та засобів його реалізації в прозі. Крім того, дослідження сприяє формуванню аналітичного мислення, розвитку навичок інтерпретації літературного тексту та усвідомлення глибинних зв'язків між формою й змістом твору, що особливо важливо для майбутніх філологів, педагогів і літературознавців. Отже, проведена робота має як науково-теоретичну, так і освітньо-практичну цінність, зберігаючи свою актуальність у контексті сучасних гуманітарних досліджень.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ В ЛІТЕРАТУРІ

1.1. Поняття «художній образ» та його типологія

Поняття «художній образ» є одним із ключових у літературознавстві, оскільки саме через нього здійснюється унаочнення художньої реальності, передається авторське бачення світу, виявляється естетичне ставлення до зображуваного. Художній образ, за визначенням більшості дослідників, – це узагальнене, конкретно-чуттєве уявлення про певний об'єкт, явище або внутрішній стан, яке постає в уяві читача в результаті сприйняття художнього твору [4, с. 45]. Він не є копією дійсності, а виступає її художньою моделлю, трансформованою через призму авторського світосприйняття, світогляду, стилю та інтенції. Як зазначає Д. Затонський, художній образ є результатом складної взаємодії фактичного, вигаданого й символічного, що формує не лише естетичну, а й ідейно-сміслову тканину твору [12, с. 63].

У своїй основі художній образ синтезує риси конкретного й абстрактного: він ніби має індивідуальні ознаки, але водночас виконує функцію узагальнення. За своєю природою він є багаторівневим утворенням, що поєднує в собі предметність, емоційність, символізм, функціональність. В історії естетичної думки тлумачення художнього образу зазнавало еволюції – від платонівського сприйняття як «тіней реальності» до гегелівського розуміння його як форми вияву ідеї в чуттєвій оболонці [7, с. 81]. У межах літературознавства XX століття художній образ розглядається як одиниця семіотичного поля твору, що відображає взаємодію між текстом і читачем, причому образ сприймається не лише як результат письма, а й як продукт інтерпретації [19, с. 69].

Типологія художніх образів надзвичайно різноманітна, що зумовлено багатством способів їх реалізації у різних художніх системах. Традиційно виділяють кілька підходів до класифікації образів. Один із найпоширеніших – за ступенем узагальненості: індивідуальний образ, типізований образ, символічний образ. Індивідуальний образ передає особистісні риси окремого персонажа чи явища, тоді як типізований акумулює в собі риси певного соціального, психологічного чи національного типу [3, с. 97]. Символічний образ, у свою чергу, виносить зображене в позапредметну площину, наділяючи його додатковими значеннями, що виходять за межі безпосереднього опису.

Окрему групу становить класифікація за змістовою спрямованістю: образи-персонажі, образи-пейзажі, образи-предмети, образи-думки. Найпоширенішим у прозі є, безперечно, образ персонажа, який розкривається через його вчинки, мову, зовнішність, систему цінностей. Разом із тим, образи природи або речей також можуть мати глибоке символічне навантаження, стаючи дзеркалом внутрішнього стану героя або репрезентацією ідейного посилу твору [16, с. 112]. У літературознавстві також використовують поняття домінантного образу – такого, що структурує весь художній світ твору. Нерідко це головний герой, проте в деяких випадках такою функцією може володіти й простір, ідея або художній прийом. Наприклад, у романі Сомерсета Моєма «Театр» таким образом стає театр як концепт, що визначає як сюжетну логіку, так і внутрішній світ головної героїні [9, с. 89]. У межах наративного аналізу розрізняють також образ автора, образ оповідача та образ читача. Образ автора – це не реальна особа, а конструкція, що виражає авторське «Я» у тексті; образ оповідача – голос, що веде розповідь; образ читача – передбачуваний адресат, на якого орієнтовано художнє висловлення [5, с. 101]. Ці образи є важливими складниками комунікативної структури твору та виконують роль посередників у передачі смислу.

Особливої уваги в сучасних літературознавчих студіях набуває ідея поліфонії художніх образів, запропонована М. Бахтіним, який наголошував на діалогічності як основній ознаці художнього мислення. Образ у такій концепції не є фіксованим значенням, а відкритою структурою, що співіснує в постійному напруженні з іншими смислами та позиціями [14, с. 134].

Отже, поняття художнього образу охоплює багатогранну сферу художнього мислення, яка постає у творі в результаті дії численних стилістичних, психологічних, жанрових і філософських чинників. Його типологія демонструє широту функціонального потенціалу – від відтворення індивідуального досвіду до створення узагальнених моделей буття, від безпосереднього опису до глибокої символіки. Саме тому аналіз художнього образу є необхідною умовою для повноцінного розуміння тексту, адже він концентрує в собі ключ до інтерпретації всієї художньої системи твору.

У літературному тексті художній образ постає не як статична конструкція, а як динамічне, багатоголосе утворення, здатне змінювати свої смислові обрії в залежності від контексту, авторського задуму й рецепції читача. Важливо зазначити, що художній образ формується не лише шляхом прямого опису, а й через опосередковані засоби – через діалог, інтонацію, систему повторів, композиційні перегуки, алюзії, порівняння, а також через взаємодію з іншими образами в тексті. Наприклад, у романі «Театр» Сомерсета Моєма Джулія Ламберт не подається як завершений «портрет» у першому ж розділі. Її образ формується поступово – через ставлення інших персонажів, через внутрішній монолог, через її сценічні ролі, які відображають і водночас приховують її справжню сутність. Така полівимірність художнього образу відповідає концепції «відкритої структури» Умберто Еко, який наголошував, що текст завжди припускає множинність інтерпретацій [21, с. 76].

У прозовому творі значну роль у створенні образу відіграє авторський опис – портрет, пейзаж, інтер'єр. Ці деталі не є нейтральними, вони несуть смислове навантаження. Так, портретна характеристика може не лише

вказати на зовнішність героя, а й натякнути на його внутрішній стан або соціальну роль. Наприклад, в описі Джулії Моєм неодноразово підкреслює її вродливість, міміку, вміння «вмикати» емоцію – все це створює не просто образ актриси, а символ жінки, яка живе «виставою» і поза сценою [11, с. 152].

Важливо розглядати також типологічні відмінності образів у різних жанрах літератури. У драмі образ розкривається переважно через репліки та сценічну дію, у ліриці – через емоційно-асоціативне поле, у прозі – через комплекс засобів, включно з фабулою, сюжетом, авторською нарацією, психологічною мотивацією. У романі як жанрі художній образ часто є результатом тривалого розвитку, ускладненого психологізмом, ретроспекціями, змінами в характері персонажа. Саме тому роман вважається найбільш придатним жанром для глибокої образної характеристики, де герой проходить внутрішню трансформацію, як, наприклад, у творах Джейн Остін, Чарлза Діккенса, Вірджинії Вулф [3, с. 58].

Ще один важливий аспект – символічна наповненість образів. Символи в художньому творі не завжди мають однозначне значення. Вони набувають багатозначності залежно від контексту, інтертекстуальних зв'язків і культурного коду. У романі «Театр» символом є сам театр – не просто місце дії, а концептуальний простір, що уособлює межу між правдою і грою, між життям і мистецтвом. Джулія, перебуваючи в постійній ролі, втрачає межу між сценою і реальністю, що перетворює її життя на своєрідну драму, розіграність якої не поступається її театральним виступам. Таким чином, образ Джулії перетворюється на багаторівневу метафору: актриса, мати, коханка, зірка, жінка, яка бореться з часом і собою. В кожній з цих ролей вона – інша, і це дозволяє говорити про поліфонічний образ, що вбирає у себе різні ідентичності [18, с. 119].

Особливої уваги заслуговує внутрішній монолог як засіб творення художнього образу. Саме завдяки цьому прийому читач має змогу зазирнути в глибину душі персонажа, побачити не лише його вчинки, а й роздуми,

сумніви, суперечності. У Моема внутрішні монологи Джулії часто суперечать її зовнішній поведінці, що ще більше підкреслює ідею подвійності – зовнішнього фасаду та прихованої істини. Така психологічна глибина наближає прозу Моема до традицій модернізму, де акцент ставився на внутрішній світ, суб'єктивне бачення, розірваність структури свідомості [20, с. 94].

Цікавим є також порівняння літературного образу з візуальним образом у живописі чи кіно. У літературі образ створюється опосередковано – через слова, що вимагають від читача активної уяви. У цьому сенсі художній образ у літературі є результатом співпраці між автором і читачем. За словами В. Халізева, читач не лише «отримує» образ, а й «домислює» його, вибудовуючи в уяві ту художню реальність, яку пропонує текст [8, с. 68]. Це принципово відрізняє літературний образ від образу в кіно, де глядач отримує готову візуальну картинку, що значно обмежує варіативність тлумачення.

У межах сучасного літературознавства посилюється інтерес до інтермедійної природи образу, коли в одному художньому творі поєднуються елементи різних мистецтв – театру, музики, живопису. Це цілком проявляється у романі «Театр», де, крім сюжетної лінії, ми маємо справу з текстом, насиченим відчуттям сценічного простору, мови, ритму та динаміки дії. Образи у творі Моема функціонують майже як персонажі п'єси, і цей драматургічний підхід робить їхні прояви ще виразнішими, об'ємнішими, конфліктнішими.

З огляду на викладене, можна стверджувати, що поняття художнього образу охоплює не лише зображення персонажа чи об'єкта, а цілу систему значень, смислових нашарувань, взаємозв'язків, які формують інтелектуальну й емоційну суть художнього твору. Аналіз типів і функцій образів у різних жанрах, їхнього мовного наповнення, символіки й композиційного втілення дозволяє глибше проникнути в ідейно-естетичну природу прози, зокрема англійської прози першої половини XX століття, яка

відзначається поєднанням класичних і модерністських тенденцій у зображенні людини та світу.

Окремо слід акцентувати увагу на тому, що художній образ у прозовому творі нерідко виконує не лише естетичну чи зображальну функцію, а й стає структуроутворювальним елементом, який об'єднує смислові домінанти тексту в єдине ціле. Через образи у творі конструюється наративна логіка, вибудовується просторово-часова модель, задається ритм і темп розгортання подій. Так, наприклад, у романі Джеймса Джойса «Портрет митця замолоду» образ митця проходить трансформацію від пасивного споглядача до активного творця, і ця динаміка не лише відображає розвиток героя, а й диктує саму структуру тексту – від фрагментарних епізодів до концептуального цілісного бачення світу [15, с. 109]. У цьому випадку художній образ – це не просто відображення героя, а форма самовираження художнього мислення автора, що перетворює роман на метафору становлення особистості.

Іншою важливою рисою художнього образу є його здатність до трансформації упродовж твору. Цей аспект особливо характерний для романів із чітко вираженим психологічним компонентом, де персонажі не залишаються незмінними, а переживають внутрішні кризи, моральні випробування, втрату ідентичності чи її переосмислення. У такому разі образ не може бути зведений до однієї характеристики або визначення – він розгортається в часі й набуває нових якостей. У «Театрі» С. Моема Джулія Ламберт спочатку постає як самовпевнена, холодна, майже досконала у своїй ролі актриса, але вже в другій половині роману читач спостерігає, як у її свідомості розпочинається глибинна внутрішня боротьба, де сумніви, ревності й втома від «гри» оголюють її вразливість. Ця еволюція образу підсилюється прийомами зміни внутрішнього фокусу, акцентуванням на деталі, символами зношеності, дзеркалами, вікнами, що відображають неоднозначність її «Я» [25, с. 88].

Варто згадати і про функціонування художнього образу в системі персонажних контрастів. Багато творів вибудовують образну систему через зіставлення – сильне/слабке, розумне/наївне, емоційне/раціональне. Такі образи не лише протиставляються, а й взаємодіють, підсилюючи одне одного. У романі Шарлотти Бронте «Джейн Ейр» образ Рочестера не сприймається повноцінно без постаті Джейн – вона не лише супутниця, а й дзеркало, через яке відображається глибина його характеру. Подібну опозицію можна спостерігати і в «Театрі»: образ молодого коханця Тома Феннела підкреслює емоційну незрілість, легковажність і егоїзм, які, у свою чергу, кидають світло на справжню природу Джулії – жінки, яка хоче бути коханою, але не може відмовитися від контролю й авторитету. Така подвійність створює не лише конфлікт, а й розкриває глибші пласти характеру героїв [10, с. 174].

Цікавим є також випадок функціонування образу-предмета, або деталі-символу, який не має власної індивідуальності, але виконує потужну семантичну функцію в тексті. У літературі ХХ століття цей прийом особливо актуалізується. У романі «Смерть у Венеції» Томаса Манна образ білого костюма хлопчика – це не просто елемент гардероба, а знакова деталь, що втілює ідею недосяжної краси, чистоти, ідеалу, який переслідує головного героя [2, с. 103]. У Моема – схожий принцип: сукня, грим, сцена, рампа – всі ці предмети стають не просто частинами опису, а компонентами образної структури, яка набуває глибшого смислу, зокрема, підкреслює штучність, театр життя, постійне перевдягання, гру на публіку [17, с. 88].

Ще один аспект, що вартий уваги, – національно-культурна специфіка художнього образу. Образ, створений у межах англійської літературної традиції, суттєво відрізняється за своїм концептом, структурою та функціями від, скажімо, французького або українського образу. В англійській літературі ХІХ–ХХ століть простежується тенденція до психологічного поглиблення, скепсису, стриманої емоційності, що виявляється і в образах персонажів. У Джулії Ламберт – стриманий драматизм, іронічне спостереження за собою,

інтелектуальний аналіз власних почуттів – це типово для британської інтелектуальної традиції. Цей образ можна порівняти, наприклад, з образами жінок у прозі Вулф чи Форстера, де важливу роль відіграють соціальні обмеження, внутрішня несвобода, пошук голосу серед зовнішнього мовчання [27, с. 165].

Поряд із цим, варто відзначити, що образ може виконувати не лише зображальну, а й конструктивну функцію. У творах модернізму та постмодернізму образ часто стає метаобразом, тобто не лише зображає, а й коментує сам себе, створює ілюзію, яку водночас руйнує. Так, у «Театрі» ми спостерігаємо своєрідну авторефлексію образу Джулії: вона свідомо своєї гри, вона іноді знущається над собою, вона розуміє, що її роль – це лише лаштунки, за якими не завжди є справжнє почуття. Таким чином, художній образ у цьому творі стає ще й інструментом критичного осмислення природи мистецтва як такого, його меж, механізмів впливу та самообману [6, с. 140].

Загалом, розглядаючи художній образ у прозовому творі, слід відмовитися від вузького тлумачення як «портрету персонажа» чи «опису події». Сучасне розуміння образу в літературі охоплює його багатоспіввідносність, взаємодію з іншими образами, роль у композиції твору, його стилістичне та семантичне наповнення. Художній образ – це концентрат змісту, емоції, інтонації, наративної логіки й естетичного коду. Його аналіз відкриває шлях до глибшого розуміння авторського задуму, ідейного наповнення твору, культурного бекграунду і, що найголовніше, – самої природи художності як феномену.

1.2. Функції художнього образу в прозовому творі

Художній образ у прозовому творі виконує складну багатофункціональну роль, яка виходить далеко за межі звичайного зображення об'єктів реальності. Він є не лише засобом відтворення певного

елементу навколишнього світу чи людської особистості, а й основним носієм естетичних, емоційних, смислових і концептуальних смислів, які втілює автор у художньому тексті. За твердженням О. Федорової, художній образ виступає засобом пізнання світу, у якому відбивається індивідуальне авторське бачення дійсності й водночас формується специфічна модель цього світу, що постає в уяві читача [22, с. 57].

Однією з провідних функцій художнього образу є репрезентативна, тобто здатність відображати певне явище, людину, предмет чи стан через естетично організовану форму. Це відображення не є фотографічним, а завжди пройняте авторським вибором, оцінкою, інтерпретацією, що надає зображеному індивідуального, художнього виміру. Наприклад, у романі «Театр» С. Моема образ Джулії Ламберт, хоч і поданий через численні побутові й психологічні риси, є насамперед репрезентацією жінки-артистки, яка постійно балансує між щирістю і грою, між реальністю й ілюзією [7, с. 93]. Не менш важливою є смислова функція, яка полягає у здатності образу передавати концепти, ідеї, глибинні філософські чи моральні уявлення, закладені автором. Саме образ дозволяє читачеві не лише бачити, а й осмислювати: образ несе згусток значення, що розкривається у взаємодії з іншими образами, з наративною структурою, з контекстом. Наприклад, образ сцени у «Театрі» Моема водночас є буквальним простором і символом життя як великої вистави, де кожен мусить зіграти свою роль – свідомо чи мимоволі [18, с. 144].

Важливою також є емоційно-впливова функція, через яку образ викликає у читача переживання, співпереживання, антипатію або захоплення. Завдяки образу читач «входить» у текст, встановлює з ним особистісний контакт. За словами Л. Тимофєєва, образ – це той канал, через який текст безпосередньо впливає на емоційно-психологічну сферу реципієнта [9, с. 69]. В образах персонажів, пейзажів, ситуацій міститься особливе емоційне напруження, яке може зростати або змінюватися відповідно до драматургії твору. У Моема емоційна складова образів вибудовується часто на іронії,

контрасті, внутрішньому неспокої героїв, що вимагає активного емоційного реагування читача.

Однією з важливих є також композиційна функція, яку виконує художній образ у структурі прозового тексту. Образи можуть бути центрами композиції – навколо них групуються інші елементи твору, вони структурують сюжетні лінії, задають ритм оповіді. Наприклад, образ Джулії Ламберт – це не просто персонаж, а стрижнева фігура, через яку переплітаються всі теми роману: материнство, кар'єра, кохання, самоідентифікація. Така функція образу надає твору цілісності й дозволяє уникнути розпорошення змісту [25, с. 88].

Художній образ також виконує пізнавальну функцію, адже він дозволяє читачеві зазирнути в інший світ, в іншу ментальність, культуру, історичну епоху або соціальний прошарок. Через художні образи література відкриває нові горизонти пізнання людської природи. Образи персонажів у реалістичній прозі, як-от у творах Джорджа Еліота чи Вільяма Теккерея, служать не лише для змалювання характерів, а й для з'ясування соціального устрою, моральних ідей і культурних контекстів [3, с. 102]. У «Театрі» Моема образ Джулії також є вікном у світ театру, в англійське суспільство 1930-х років, у систему жіночої самореалізації в умовах буржуазного світу.

Нарешті, художній образ у прозовому тексті реалізує естетичну функцію – тобто формує відчуття прекрасного, гармонійного, стилістично вивершеного. Його роль – не лише передати зміст, а зробити це так, щоб читач отримав естетичне задоволення від самої форми, мови, стилю, образної структури.

У деяких випадках художній образ виконує метатекстуальну або іронічну функцію, коли він не лише є носієм змісту, а ще й коментує сам себе, обігрує власну умовність, викликає сумнів у своїй достовірності. У творах постмодернізму ця функція реалізується особливо яскраво: образ стає свідомо штучним, інтертекстуальним, грає з читачем. Наприклад, у романах В. Барнса або І. Мак'юена образи персонажів часто будуються з цитат,

ремінісценцій, натяків, і таким чином постає не просто художній об'єкт, а об'єкт гри, симуляції [27, с. 120].

Усі зазначені функції художнього образу можуть реалізовуватися одночасно або чергуватися залежно від жанрової природи твору, його ідейного спрямування, естетичних принципів автора. Вони не є жорстко відокремленими, а часто переплітаються, взаємодіють, підсилюють одна одну, створюючи багатогранну смислову і художню тканину прозового тексту. Це дозволяє говорити про художній образ не лише як про інструмент зображення, а як про складну текстову конструкцію, що об'єднує у собі репрезентативність, естетику, емоційність, інтелектуальність, інтерпретативну відкритість та композиційну функціональність.

Заглиблюючись у функціональну природу художнього образу в прозі, слід розуміти, що його роль не зводиться лише до зображення персонажів чи явищ – це ключовий механізм побудови художньої дійсності, смислового поля твору та його впливу на читача. У прозовому жанрі, де текст будується поступово, послідовно розкриваючи події, характери та внутрішні зміни героїв, образ виконує і динамічну функцію – він змінюється в часі, трансформується під тиском обставин і розкриває психологічну глибину персонажа. Такий підхід особливо характерний для реалістичної та модерністської прози.

Не менш важливою є інтерпретаційна функція художнього образу, яка активізується в момент прочитання. Тобто образ не існує як застигла категорія – він постає у взаємодії з читачем, і саме в цьому акті сприйняття розгортаються всі його смислові потенціали. У літературознавстві ХХ століття цю ідею розвивають представники рецептивної естетики, зокрема В. Ізер, який наголошує: художній образ створюється в уяві читача як результат «розривів» і «пауз» у тексті, які той інтуїтивно заповнює [19, с. 84]. У романі «Театр» Моема, здавалося б, ретельно окреслений образ Джулії Ламберт залишає простір для інтерпретації – чи вона справді щира у своїх почуттях,

чи грає роль до останнього рядка? Читач мусить самотужки вирішити, де завершується її акторська гра й починається «справжнє» обличчя.

Окремий пласт складає ціннісно-орієнтаційна функція художнього образу. Через образи автор передає систему цінностей – моральних, етичних, філософських. Іноді ці цінності прямі, іноді – опосередковані через контраст, іронію або негативний приклад. У романі Моема читач спостерігає, як Джулія сама обирає шлях влади, успіху, слави, і врешті-решт постає дилема: що важливіше – людяність чи перемога в грі? Так, художній образ героїні задає етичну напругу твору, провокуючи рефлексію й моральну оцінку з боку читача [6, с. 136]. Крім того, у прозовому тексті художній образ часто виконує мнемонічну функцію, що сприяє запам'ятовуванню: яскраві, влучно окреслені образи закарбовуються в пам'яті, стають символами цілих епох або культур. Так, образ Грегора Замзи з «Перевтілення» Франца Кафки – людина, яка прокидається жуком, – став символом відчуження в модерному світі [16, с. 71]. Образ Джулії Ламберт, хоч і значно м'якший за контуром, утримується в пам'яті читача саме завдяки парадоксальному поєднанню сили й розгубленості, гламурного фасаду й болісної потреби в коханні – а це і є однією з умов функціональної спроможності художнього образу: залишити слід у свідомості.

Інструментально важливою є також ритмотворча функція, яку образ може виконувати у тексті. Через повторення певних образів, деталей, елементів поведінки персонажів створюється особливий ритм тексту, а також тематична циклічність. Наприклад, у прозі Марселя Пруста повторювані образи запаху магдаленки або квітів не лише викликають у героя спогади, а й формують мотивну тканину тексту, що організовує його як систему рефлексій, пам'яті та емоцій [24, с. 58]. У «Театрі» подібну ритмічність створює постійне повернення до сцени – сцена як простір ідеалу, сцена як поле битви, сцена як дзеркало фальші – і в цьому поверненні образ набуває нових рис, що формують драматургічну хвилю роману.

Художній образ у прозі нерідко виконує також соціально-критичну функцію. Через персонажів і їхні образи автор може осмислювати вади суспільства, структуру влади, роль інституцій. У романах Чарлза Діккенса, наприклад, образи сиріт, бідняків, бурлаків виконують цю функцію – через них автор говорить про несправедливість соціальної системи, викриваючи її механізми [2, с. 107]. У Моема ж Джулія, попри привілейоване становище, теж опиняється в пастці очікувань суспільства: вона має бути красивою, успішною, ідеальною – і ця вимога суспільства перетворюється на тиск, що породжує екзистенційну самотність.

Нарешті, не можна оминути провокативної функції образу в сучасній прозі, яка полягає в тому, щоб збурити читацьку уяву, зламати очікування, зіштовхнути зі складною емоційною чи моральною дилемою. У такому випадку образ виступає тригером інтелектуального напруження. У постмодерністських творах ця функція стає майже провідною: образи, які межують із гротеском, абсурдом або психологічним шоком, – наприклад, у прозі Італо Кальвіно чи Кормака Маккарті – змушують читача переглядати власні уявлення про нормальність, моральність і реальність [28, с. 115].

Таким чином, функції художнього образу в прозовому творі багатошарові й міждисциплінарні. Вони охоплюють не лише естетичну площину, а й філософську, емоційну, пізнавальну, соціальну, ідеологічну. Образ стає «точкою зборки» для всієї текстової реальності, у якій синтезуються авторські інтенції, стилістика, композиція, а також культурний код. Саме завдяки багатофункціональності образу проза як жанр здатна охопити повноту життя – у всій його складності, суперечливості, красі й болю.

1.3. Засоби створення художніх образів: лексичні, стилістичні, композиційні

У літературі художній образ є однією з ключових категорій, що забезпечує передачу емоційного та смислового навантаження через

різноманітні мовні засоби. Створення художніх образів можливе за допомогою лексичних, стилістичних та композиційних засобів, що сприяють формуванню уявлень про персонажів, явища, події або явища. У цьому процесі важливу роль відіграє здатність авторів поєднувати різноманітні мовні елементи для досягнення глибокого ефекту.

Лексичні засоби, зокрема, займають центральне місце в побудові художнього образу, оскільки вони дозволяють створювати точні, образні й емоційно насичені зображення світу. Наприклад, застосування багатозначних слів, синонімів, антонімів або спеціалізованої лексики може допомогти розкривати внутрішній світ героїв чи концептуалізувати явища на рівні підсвідомості. За допомогою лексичних засобів здійснюється не лише опис зовнішніх характеристик персонажів, а й їхніх внутрішніх переживань, що надає твору глибини і багатозначності [12, с. 157].

Стилістичні засоби займають не менш важливе місце в формуванні художніх образів, оскільки їх застосування дозволяє урізноманітнити мовну тканину твору та підсилити виразність. Метафори, метонімії, синекдохи, порівняння, оксюмори та інші фігури мовного мистецтва використовуються для створення образів, що поєднують емоційну та логічну наповненість. Метафора, наприклад, переносить значення з однієї сфери в іншу, створюючи таким чином нове, образне сприйняття дійсності. Вона є однією з найпоширеніших стилістичних фігур, що активно застосовуються в художній літературі для вираження складних концептів через прості, але виразні мовні форми [19, с. 215].

Щодо композиційних засобів, то вони дозволяють організувати і структурувати художній текст таким чином, щоб образи не лише виникали, а й розвивалися в динаміці, що відповідає логіці твору. Використання різноманітних композиційних прийомів, таких як сюжетні повороти, паралельні лінії розвитку персонажів або ретардація, дає змогу сформувати багатопланові образи, що можуть змінюватися під впливом подій чи внутрішніх переживань героїв. Так, відображення змін у свідомості

персонажа через його взаємодії з оточенням дозволяє передавати складну психологічну картину, що й робить образи живими і багатовимірними [16, с. 87].

Крім того, композиційні засоби можуть бути використані для створення контрастів або паралелей між різними героями чи етапами їхнього розвитку, що також сприяє глибшому розкриттю образів. Наприклад, контраст між персонажами або між їхнім зовнішнім і внутрішнім світом дозволяє створити певні напруження, що утримують увагу читача. Порівняння й контраст можуть також стати основними елементами формування образів, що прагнуть до самовираження через протиставлення [10, с. 145].

Кожен із цих засобів, використовуваний в комплексі, забезпечує повноту художнього образу, завдяки чому читач може зануритися в глибину твору та сприймати не тільки зовнішні характеристики, а й глибинні, психологічні або метафізичні аспекти описуваного світу. Це створює простір для інтерпретації, даючи можливість розглядати твір з різних точок зору. Таким чином, лексичні, стилістичні та композиційні засоби не лише взаємодіють між собою, а й утворюють цілу систему, що дозволяє передавати багатогранність художнього образу [5, с. 32].

Таким чином, засоби створення художніх образів включають в себе потужний арсенал лексичних, стилістичних і композиційних інструментів, кожен з яких має свою специфіку й функцію, але разом вони створюють єдину, динамічну картину художнього світу, що залишає глибокий слід у свідомості читача.

Важливою частиною процесу створення художнього образу є використання мовних засобів, що дозволяють не лише описувати навколишній світ, а й передавати суб'єктивні відчуття, переживання та емоційні стани персонажів. Лексичні засоби надають можливість зображати образи через точні, інколи специфічні слова, що викликають у читача певні асоціації. Так, наприклад, використання діалектизмів або архаїзмів може додати твору локального колориту, в той час як синоніми можуть створювати

відтінки значень, що відображають багатогранність описуваних явищ. У романі Івана Франка "Підгір'я" автор використовує діалектизми для зображення народного характеру героїв, надаючи їхній мові яскравого регіонального відтінку. Лексичне багатство дозволяє створювати контексти, які стають основою для глибших образів, а також для осмислення того, як слово здатне переносити читача в інший світ, наповнений новими значеннями й емоціями [8, с. 102].

Ще одним важливим аспектом є використання синонімів та антонімів, які допомагають підсилювати контраст і глибину образу. Антоніми, наприклад, можуть акцентувати протилежні риси одного персонажа або явища, виявляючи складність і суперечливість внутрішнього світу. Так, в поезії Тараса Шевченка часто використовується контраст між поняттями "світло" та "тьма", "воля" та "рабство", що підсилює емоційне напруження та дозволяє читачеві глибше усвідомити боротьбу персонажів, їхні страждання та прагнення до свободи. Це контрастування дозволяє створювати не тільки візуальні, а й емоційні образи, які є основою для розуміння соціально-психологічних аспектів персонажів [14, с. 299].

Методи стилістичного багатства, такі як метафора, оксюморон, метонімія та інші фігури мови, дозволяють виводити образи на новий рівень абстракції та заглиблюватися в символічне сприйняття. Метафори мають величезну силу, оскільки вони можуть змінювати наше сприйняття звичних речей, надаючи їм нових, часто несподіваних значень.

Оксюморон, як поєднання несумісних понять, дає змогу створити емоційно насичену картину, що свідчить про внутрішні суперечності героя чи ситуації. Це дозволяє авторам передавати не лише зовнішні характеристики, а й психологічну глибину персонажів, їхні конфлікти, сумніви і боротьбу. Наприклад, в романі "1984" Джорджа Орвелла оксюморони на кшталт "міністерство правди" або "війна це мир" ілюструють моральні і політичні парадокси, що є невід'ємною частиною авторської критики тоталітарного режиму. Тут кожне поєднання несумісних понять стає

частиною структури, яка допомагає створити образ світу, де правда підміняється брехнею, а свобода стає обмеженням [19, с. 178].

Метонімія, що означає заміну одного явища іншим, часто використовується для створення образів, де акцент ставиться на характеристику через властивість або частину. Вона здатна вивести художній образ за межі безпосереднього зображення і створити багатозначні, тонко зображені концепти.

Крім лексичних та стилістичних засобів, важливу роль у створенні образів відіграють композиційні прийоми, які дозволяють структурувати текст таким чином, щоб зображення персонажів або явищ відображалися у динаміці, поступово розкриваючи нові аспекти через розвиток сюжету. Використання ретардації або навпаки, прискореного часу, створює відчуття напруження та невизначеності. Визначення точки зору та хронології подій може мати значення для сприйняття образу в цілому. У творах Фолкнера, зокрема, в романі "Шум і лють", застосовується метод неklasичної композиції, де читач отримує фрагментарне і розпорошене сприйняття подій через внутрішні монологи героїв. Такий підхід дозволяє побудувати багатопланову картину світу, в якій образи персонажів розвиваються не лінійно, а через особисті переживання та сприйняття [12, с. 142].

Використання символіки також є важливим інструментом для створення багатовимірних образів, що не лише візуально зображують реальність, але й передають глибші, філософські або психологічні аспекти. Наприклад, у творах Франца Кафки, таких як "Перевтілення", образи трансформації, що з'являються через метаморфозу головного героя, стають символами душевних переживань і страхів, що приховані за зовнішньою об'єктивною реальністю. Такі символи можуть передавати складні теми, такі як ізоляція, абсурдність існування, що в сукупності з композиційними і лексичними засобами дає можливість створити не просто літературний образ, а концептуальну картину світу [20, с. 195].

Врешті-решт, використання всіх цих мовних і композиційних засобів лексичних, стилістичних та композиційних дозволяє авторам створювати багатогранні художні образи, що сприймаються не лише через поверхневі характеристики, а й через їхні приховані значення, емоції та глибші символи. Кожен з таких образів стає частиною великої системи, яка складається з різноманітних елементів і створює багат шарову реальність, що викликає у читача інтерпретації, роздуми та емоційні відгуки [17, с. 93].

Техніка поєднання лексичних, стилістичних і композиційних засобів у художньому тексті також охоплює використання звукових засобів мови, таких як алітерація та асонанс, які можуть надавати тексту особливого звучання, підкреслюючи емоційний вплив. Такий ефект здатен не лише передавати візуальні образи, але й відображати внутрішні стани персонажів, їхні переживання та думки. Крім того, звукові засоби часто використовуються для підсилення ритмічної структури вірша, що дозволяє тексту бути не лише візуально виразним, а й акустично гармонійним. У романі Олександра Дюма "Граф Монте-Крісто" письменник застосовує ідеї внутрішнього монологу, метафори і звукові засоби для зображення змін у свідомості головного героя, що надає твору драматичної напруги [16, с. 224].

Поряд з лексичними засобами важливу роль у створенні художнього образу відіграє використання інтертекстуальності. Це явище передбачає залучення інших текстів, літературних і культурних контекстів, що розширює можливості для тлумачення та збагачує значення твору. У творах Юрія Андруховича, наприклад, інтертекстуальні зв'язки з українською та світовою класикою, філософією, політикою й історією дозволяють йому створювати образи, які мають багатозначність і відкривають нові шари реальності. Ось чому текст стає не тільки відображенням зовнішнього світу, але й універсальним простором для пошуків нових сенсів.

Однією з найпотужніших технік є використання контекстуальних змін, що дозволяють образу постати з нових, інколи суперечливих, сторін. Така зміна контексту може відбутися через зміну точки зору, часу або простору в

творі. Наприклад, у романі "У пошуках втраченого часу" Марселя Пруста використовується детальний опис, що переходить від одного часу до іншого, а також різні точки зору на одні й ті ж події, що дозволяє створити образи, які не є однозначними. Кожен персонаж і кожен момент надається через суб'єктивне сприйняття героя, що, своєю чергою, дає багатогранність і динамічність образів, які втілюють особистісні переживання, коливання пам'яті та невизначеність часу [5, с. 283].

Також важливим є застосування прийомів, що дозволяють зберігати "невизначеність" образу або натяки на те, що залишене поза увагою, але все одно викликає уяву та емоційний відгук. Мистецький ефект можна досягти завдяки використанню техніки "експресії", яка дозволяє підкреслювати емоційне, а не конкретне зображення подій. Прийом "експресії" дозволяє створити потужні, абстрактні образи, що вражають емоційно, але не завжди мають чітке логічне пояснення. У творах Франца Кафки, наприклад, часто використовуються абсурдні ситуації для того, щоб через них виразити складні соціально-психологічні образи. Тут не важливо, чи є ситуації реалістичними, важливіші саме емоційні та ідеологічні меседжі, які передаються через специфічну образність і контекст [12, с. 157].

Композиторське розгортання образу також може бути пов'язане із внутрішньою динамікою персонажа чи події, що викликає зміни у сприйнятті основного художнього образу. Власне, ефективність таких прийомів залежить від того, наскільки майстерно автор застосовує різноманітні структурні елементи для демонстрації внутрішнього розвитку героя.

Слід зазначити, що в сучасній літературі техніки створення образів набувають нових форм. Відмова від класичних методів зображення реальності і звернення до постмодерністських прийомів, таких як метатекст, іронія або переосмислення жанрових конвенцій, дозволяє створювати образи, що втручаються в сам процес читання і перевертають традиційні уявлення про реальність і мистецтво. У такому контексті художній образ не лише

відображає реальність, а й формує її через власну експресію і самоусвідомлення [9, с. 202].

Застосування всіх цих прийомів не є випадковим, адже вони здатні передати багатогранність внутрішнього світу, створити образи, що розвиваються і набувають нового сенсу в контексті змін у житті персонажа. Таким чином, художній образ є не лише відображенням реальності, але й її переосмисленням, яке визначає його культурно-історичну цінність.

Висновки до розділу 1

У теоретичних засадах дослідження художнього образу в літературі важливо враховувати, що цей образ є центральною категорією в літературознавстві, яка відображає не лише зовнішній вигляд, а й внутрішні, психологічні, емоційні та філософські аспекти персонажів, подій і явищ. Художній образ постає як результат творчої діяльності автора, що поєднує реальність із вигаданим світом, створюючи нові форми бачення світу через призму суб'єктивного сприйняття. Поняття «художній образ» охоплює широкий спектр елементів, від простих фізичних характеристик до складних символічних значень, що можуть мати багатогранні інтерпретації залежно від контексту твору. Типологія художніх образів включає не лише традиційні типи, такі як персонажі, пейзажі та символи, а й більш складні структури, що з'являються в сучасній літературі, де змішуються жанри, форми та контексти. Художній образ може бути одним із головних механізмів вираження авторських ідей і світорозуміння, що дає можливість передати певний настрій, погляди на суспільство, моральні норми та особисті переживання.

Функції художнього образу в прозовому творі не обмежуються лише естетичною складовою. Вони включають пізнавальну функцію, через яку читач отримує доступ до внутрішнього світу персонажа, а також до більш широких соціальних, культурних та філософських контекстів. Художні образи можуть бути засобами для передачі емоційного досвіду, зокрема через метафори, символи, порівняння та інші стилістичні прийоми. Вони сприяють розвитку теми твору, а також формують діалог між автором і читачем, де кожен образ стає частиною складної картини світу, в якій не лише зображується, а й інтерпретується реальність. Водночас, завдяки художньому образу твору надається певний рівень глибини, емоційної насиченості та психоаналітичної складової, що дозволяє вивести героя чи подію на рівень символічного чи абстрактного відображення дійсності.

Засоби створення художніх образів включають широкий спектр лексичних, стилістичних та композиційних технік. Лексичні засоби, зокрема, допомагають створювати образи через вибір конкретних слів, їхні синонімічні ряди та контекстуальні відтінки значень. Стилiстичні засоби, такі як метафори, порівняння, гіперболи, іронія, також є важливими інструментами, що дозволяють додати багатогранності образам, зробити їх більш виразними та значущими. Композиційні засоби, в свою чергу, забезпечують впорядкованість і взаємодію елементів твору, що дає змогу правильно акцентувати увагу на головному і сприяти розвитку образів у процесі розповіді. Поруч із традиційними методами художнього зображення варто зазначити нові прийоми, характерні для постмодерністської літератури, де художній образ стає частиною нескінченної гри з текстами, значеннями і контекстами, що розривають звичні уявлення про реальність та її сприйняття.

Таким чином, художній образ у літературі є складною і багатогранною категорією, що включає не лише зовнішні характеристики персонажів і подій, а й глибокі внутрішні процеси, філософські ідеї та емоційні переживання. Його функції в прозовому творі полягають у створенні емоційної атмосфери, розвитку теми, а також у впливі на свідомість читача. Засоби створення художніх образів, зокрема лексичні, стилістичні та композиційні техніки, стають основними інструментами в руках автора, дозволяючи створювати багатопланові й глибокі образи, які здатні змінювати сприйняття реальності.

РОЗДІЛ 2.

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ХУДОЖНІХ ОБРАЗІВ У РОМАНІ СОМЕРСЕТА МОЕМА «ТЕАТР»

2.1. Сюжетно-композиційна структура роману та її роль у формуванні образів

Роман Сомерсета Моема «Театр» є одним із найпомітніших творів англійської літератури XX століття, у якому художній аналіз театрального життя поєднується з глибоким психологічним осмисленням внутрішнього світу людини. Особливість цього твору полягає в тому, що сюжетно-композиційна структура роману слугує не лише засобом організації подій, а й важливим інструментом формування художніх образів, зокрема образу головної героїні – Джулії Ламберт. Дослідники наголошують, що композиція літературного твору безпосередньо впливає на розкриття психологічної глибини персонажів і забезпечує цілісність їх сприйняття [5; 30; 31].

Сюжет роману зосереджений навколо життя успішної актриси Джулії Ламберт, чия професійна кар'єра перебуває на піку, тоді як особисте життя поступово зазнає внутрішньої кризи. Через образ Джулії Моєм розкриває одну з ключових тем твору – співвідношення театру і реального життя, зовнішньої ролі та справжніх почуттів. Сюжетно-композиційна структура роману вибудовується таким чином, що сцена стає метафорою життя, а життя – своєрідною виставою, у якій герої змушені постійно виконувати певні ролі [21; 56].

Композиція роману ґрунтується на поступовому розгортанні внутрішніх конфліктів персонажів, які проявляються як у зовнішніх подіях, так і у внутрішніх монологіях героїв. Джулія Ламберт постає перед читачем як жінка, що зовні впевнена у собі, але внутрішньо постійно сумнівається у власних почуттях і виборах. Такий композиційний підхід дозволяє Моєму

створити багатовимірний психологічний портрет героїні, що відповідає сучасним уявленням про художній образ як динамічну структуру [8; 13; 59].

Важливу роль у розкритті образу Джулії відіграють ретроспекції та внутрішні роздуми, які порушують лінійність оповіді. Завдяки цим композиційним елементам читач отримує змогу простежити еволюцію характеру героїні – від молодой актриси, захопленої сценічною грою, до зрілої жінки, яка починає критично осмислювати власне життя. Такий прийом, за твердженням дослідників, сприяє глибшому психологічному аналізу персонажів і підсилює емоційний вплив тексту [14; 34].

Одним із ключових моментів роману є внутрішній конфлікт Джулії Ламберт, пов'язаний із питанням справжності її почуттів до театру. У романі героїня ставить собі запитання: "Is it the stage I love, or the applause?" [70]. В українському перекладі ця фраза звучить так: «Чи справді я люблю сцену, чи це лише аплодисменти?» [71]. Саме цей момент стає переломним у формуванні образу Джулії, адже він виявляє її глибинну невпевненість і страх перед втратою власної ідентичності.

Значну роль у створенні художніх образів відіграють також діалоги, які виконують не лише комунікативну, а й психологічну функцію. Мова персонажів часто контрастує з їхніми справжніми почуттями, що підсилює драматизм ситуацій і надає образам багатошаровості. Моем активно використовує іронію та сарказм як засоби розкриття внутрішньої напруги героїв. Наприклад, іронічні висловлювання Джулії на адресу колег по сцені приховують її страх перед конкуренцією та втрату колишньої впевненості у власному таланті [27; 41; 46].

Композиційна структура роману також характеризується чергуванням сцен професійного успіху з епізодами особистих поразок героїв. Такий контраст підкреслює ідею подвійності людського існування, коли зовнішній тріумф не гарантує внутрішньої гармонії. Дослідники зазначають, що подібні композиційні контрасти є ефективним засобом розкриття психологічних суперечностей персонажів [19; 24; 43].

Джулія Ламберт також звертається до того, щоб показати своїх персонажів як людей, які намагаються зрозуміти самих себе, їхні бажання і мотиви часто залишаються прихованими навіть для них самих. Образи героїв набувають особливого психологічного відтінку, адже на перший погляд вони можуть здаватися цілком певними у своїх діях, але насправді їхні внутрішні переживання суперечать тому, що вони демонструють зовні. Сюжетно-композиційна структура дозволяє реалізувати ці приховані конфлікти, демонструючи динаміку змін персонажів через їхні внутрішні відчуття та зовнішні дії. Тому, ці образи набувають глибокого символічного сенсу і вказують на невизначеність людських відносин та емоцій [27, с. 72].

Отже, сюжетно-композиційна структура роману «Театр» Сомерсета Моема є важливим інструментом у створенні художніх образів. Через складні внутрішні конфлікти, психоаналітичний підхід до розкриття персонажів, а також використання лексичних, стилістичних та композиційних засобів автор створює багатогранні образи, які не лише зображають професійну діяльність героїв, а й дозволяють проникнути в їхні внутрішні світи, де відбуваються боротьба і трансформація почуттів та переконань.

Роман «Театр» Сомерсета Моема не лише поглиблює уявлення про життя театральних акторів, а й виступає як своєрідне дослідження людської душі, складних моральних виборів та особистих прагнень, що відображаються в образах його персонажів. Сюжетно-композиційна структура твору служить важливим інструментом для того, щоб показати глибину внутрішніх трансформацій, через які проходять головні герої. Важливу роль у цьому відіграють не тільки події, які безпосередньо впливають на розвиток персонажів, але й побудова сюжету, що дозволяє зануритися в психологічний аналіз внутрішніх змін кожного героя. Одним з найбільш яскравих прикладів є образ Джулії Ламберт, яка, на перший погляд, є типовою актрисою, охопленою прагненням до слави і популярності, але по ходу розвитку сюжету ми бачимо, як її внутрішній конфлікт стає все більш складним і багатогранним. Її прагнення до професійного успіху часто

конфліктує з її особистими моральними переконаннями та емоційними переживаннями. Наприклад, її стосунки з чоловіком, які на початку роману виглядають відносно стабільними, з часом розкривають приховані напруги, що викликають нові етапи її моральних пошуків [25, с. 154].

Моем створює образи через діалоги, що не лише просвічують характери персонажів, але й стають інструментом для розкриття внутрішнього світу героїв. У його творах важливою є здатність персонажів самовиражатися через мову. Це дозволяє читачеві зрозуміти глибинну мотивацію, яку ховає зовнішнє ставлення або поведінка персонажа. Стилiстичні прийоми, які використовує автор, такі як іронія, сарказм, інколи навіть театральність, допомагають додавати багато рівнів значення до простих, на перший погляд, розмов. Сказане іноді контрастує з тим, що дійсно відчуває персонаж, надаючи його образу багатогранності. Наприклад, Джулія Ламберт намагається переконати себе у своїй бездоганності як актриса, але її власна невпевненість, виявлена через тонкі емоційні реакції, свідчить про інший стан її душі [30, с. 200].

Ще одним важливим аспектом є композиційна структура, яка дозволяє Моему поступово і з великою деталізацією розкривати психологічний розвиток героїв. Кожна частина роману побудована таким чином, що одна подія або персонаж плавно переходять у наступну, не дозволяючи читачеві сприймати один момент як ізольований. Наприклад, момент, коли Джулія Ламберт вперше переживає кризу у своєму житті, не є простою «переломною» подією. Вона має відгук у наступних сценах, де ставлення героїні до своїх власних рішень змінюється. Такі моменти підкреслюються через використання ретроспекцій, де згадуються ключові події її життя, що дозволяють читачеві бачити не тільки зовнішній розвиток, а й внутрішні зміни, які відбуваються з героїнею [34, с. 288].

Композиційне використання змін у часі також є важливим для того, щоб показати глибину персонажів. Роман не є лінійним, він складається з різних часових шарів, де події періодично повертаються до попередніх моментів,

дозволяючи таким чином побудувати багатогранні образи. Через цей метод читач бачить не лише зовнішні зміни у житті героїв, а й їхні постійні внутрішні коливання, боротьбу з сумнівами та прагнення до самопізнання. Для Джулії кожен її вибір виявляється частиною більшого процесу самоусвідомлення, що також розкривається через її стосунки з іншими персонажами, зокрема, з чоловіком і наставниками [14, с. 221].

Один з найбільш важливих аспектів створення художніх образів у романі полягає в тому, як Моему вдається органічно поєднувати реальні події з психологічними переживаннями персонажів. Наприклад, розмова Джулії Ламберт з іншими акторами чи її спроби зрозуміти власні емоції під час виступів на сцені стають не лише механізмом розвитку сюжету, а й інструментом для дослідження її внутрішнього світу. Через ці моменти можна побачити, як сцена і реальне життя переплітаються, і як вплив театру на персонажів поступово витісняє реальність з їхнього повсякденного існування. Образи героїв стають неоднозначними, їхні емоційні реакції не завжди відповідають їхнім зовнішнім діям. Це створює постійну динаміку, де кожен момент може стати початком нової внутрішньої трансформації для героя [19, с. 178].

Моем застосовує стилістичні прийоми для того, щоб створити глибокі образи, які мають багатогранні значення. Мова героїв часто переплітається з їхніми вчинками, що дає змогу ускладнити сприйняття зовнішньої реальності. Завдяки такій конструкції мова у творі не є лише способом передачі інформації, а самостійним інструментом для розкриття образів. Наприклад, мова Джулії Ламберт часто супроводжується її внутрішніми переживаннями, що створює глибоке відчуття напруги в сценах, де на перший погляд не відбувається нічого важливого. Іронія, сарказм і інші стилістичні прийоми дозволяють показати суперечність між тим, що герої кажуть і тим, що вони насправді відчувають [27, с. 143].

Отже, художні образи в романі «Театр» Моема створюються через використання різноманітних лексичних, стилістичних і композиційних

прийомів, що дозволяють глибше проникнути в психологічний світ персонажів і дослідити їхні внутрішні зміни на фоні зовнішніх подій. Завдяки складній сюжетно-композиційній структурі, автор майстерно формує образи, які стають багатозначними, гнучкими і відкритими для різних інтерпретацій.

Роман "Театр" Сомерсета Моема, перекладений українською мовою, виступає чудовим прикладом того, як глибокі психологічні портрети персонажів будуються через складну комбінацію сюжетних ліній, стилістичних засобів та композиційних структур. У цьому контексті важливим є той факт, що Моем використовує англійську мову не тільки як інструмент комунікації, але й як засіб для демонстрації внутрішнього світу героїв, через який розкривається їхня боротьба, амбіції та слабкості.

У перекладі роману «Theatre», Джулія Ламберт головна героїня, актриса, що намагається знайти своє місце в театрі і в житті, виступає як символ цієї внутрішньої боротьби. На першому етапі розвитку її образу вона постає як амбіційна жінка, що прагне досягти вершин слави. Однак у процесі розвитку сюжету ми бачимо, як її почуття до сценічної майстерності змінюються, а сама вона починає сумніватися у правильності свого вибору. Це добре показано в одному з діалогів, де Джулія Ламберт запитує себе, чи дійсно вона любить театр, чи це лише прагнення до слави. Ця розмова є ключовим моментом для розвитку образу героїні: *"Is it the stage I love, or the applause?"* [70] (переклад: «Чи справді я люблю сцену, чи це просто аплодисменти?») [71]. Через такий діалог Моем демонструє внутрішні сумніви Джулії Ламберт, які позначають початок її емоційної кризи. Вибір між реальними почуттями та зовнішніми чинниками, такими як популярність, буде формувати її подальший розвиток як персонажа.

Крім того, важливим аспектом є використання Моемом стилістичних прийомів, таких як іронія та сарказм, що дозволяють створити багатоплановий образ героїв. В англійському тексті можна побачити, як Джулія часто говорить із деяким сарказмом, особливо щодо її стосунків з іншими персонажами. Наприклад, її ставлення до інших акторів у театрі

виявляється через вирази, де вона говорить про колег з легким презирством, що, однак, приховує її власну невпевненість. Одного разу, вона каже: *"They're all so terribly talented... it's a wonder they haven't become insufferable."* [70] (переклад: «Вони всі так жахливо талановиті... дивно, що вони не стали нестерпними») [71]. Цей вислів свідчить про те, що за зовнішньою показною холонокровністю та іронією криється глибокий страх перед конкурентами та нестабільність її власного місця на сцені. Подібні моменти не тільки додають глибини персонажам, але й дозволяють читачеві краще зрозуміти їхні внутрішні переживання, приховані за зовнішнім фасадом.

Ще однією важливою особливістю, що створює багатшаровість образу, є композиційний підхід Моема до розповіді. Структура роману "Theatre" побудована таким чином, що час від часу події повертаються до минулого героїв, і через це ми бачимо не тільки зміни в їхніх життях, але й те, як їхні минулі переживання впливають на їхні сучасні рішення. Це дозволяє Моему не лише будувати розвиток персонажів, а й продемонструвати їхній психологічний розвиток. Наприклад, на одному з етапів Джулія згадує свою першу появу на сцені, коли вона була ще молода і наївна. Це не просто згадка, а поворотний момент для героїні, оскільки цей спогад стимулює її нове осмислення професійного шляху. Її роздуми про перші кроки в театрі, її захоплення сценічною майстерністю, яка згодом змінилася на розчарування, дають нам можливість побачити, як час і досвід формують образ Джулії Ламберт.

Така композиційна техніка дозволяє глибше вникнути в розуміння персонажів, оскільки кожен повернення до минулого не є випадковим, а є частиною психологічної трансформації героя. Це також видно в контексті відносин між Джулією та її чоловіком, Майклом. В одній зі сцен, коли Джулія згадує свої перші відчуття в стосунках з ним, ми отримуємо відчуття її сумнівів щодо цих стосунків, що раніше здавалося ідеальними. *«I thought I was in love with him, but was I? I was just in love with the idea of being in love.»* [70] (переклад: «Я думала, що я закохана в нього, але чи була я? Я просто

була закохана в ідею бути закоханою.») [71]. Цей спогад також допомагає нам краще зрозуміти, чому Джулія Ламберт відчуває емоційну порожнечу в своїх стосунках із Майклом, і як це взаємодіє з її професійними прагненнями.

Завдяки такому підходу до композиції, Моему вдається створити живі та динамічні образи персонажів, які постійно змінюються і адаптуються до нових умов. Інтерпретація цих образів через призму часу дозволяє створити не лише психологічно правдоподібні, але й глибоко емоційні портрети, що відповідають внутрішнім суперечностям і спробам зрозуміти себе. Цей метод допомагає не тільки посилити зв'язок між читачем і персонажем, але й зробити кожну зміну в їхньому житті більш осмисленою і логічною.

Отже, через використання багатопланової композиційної структури, складних психологічних портретів і майстерне використання стилістичних прийомів, Сомерсет Моем створює глибокі і багатозначні образи в своєму романі «Театр». Кожен персонаж стає не просто частиною сюжету, але і відображенням внутрішнього світу, який розвивається разом із подіями твору.

2.2. Образ головної героїні Джулії Ламберт: багатогранність та психологізм

Образ Джулії Ламберт, головної героїні роману Сомерсета Моема «Театр», є одним із найскладніших і найбільш психологічно насичених у творчості письменника. Він поєднує в собі зовнішню привабливість, сценічну досконалість і глибоке внутрішнє напруження, зумовлене постійною боротьбою між професійною роллю та особистими почуттями. Дослідники зазначають, що саме багатоплановість внутрішнього світу персонажа є визначальною ознакою художнього психологізму в літературі XX століття [20; 24; 59].

Джулія Ламберт постає перед читачем як успішна актриса, яка досягла вершини театральної кар'єри, проте її внутрішній світ позначений сумнівами, страхом старіння та втратою емоційної цілісності. Вона прагне зберегти контроль над своїм життям і власним образом, однак дедалі частіше відчуває розрив між сценічною маскою та справжнім «я». Така внутрішня роздвоєність є характерною рисою психологічно складних образів і свідчить про кризу ідентичності героїні [15; 43].

Особливо виразно внутрішній конфлікт Джулії виявляється у сценах, де вона осмислює власну жіночність і зміну свого емоційного стану. Зустріч із молодим чоловіком стає для неї поштовхом до болісних роздумів про вік, привабливість і минулі переживання. У романі вона зізнається:

“I was a great actress; but I was also a woman, and I was no longer the woman I had been” [70].

В українському перекладі ця думка звучить так:

«Я була великою актрисою, але я також була жінкою, і я більше не була тією жінкою, якою була раніше» [71].

Ця цитата є ключовою для розуміння образу Джулії, адже в ній поєднуються професійна самосвідомість і глибоке особистісне розчарування. Внутрішня боротьба героїні виходить за межі театральної сцени й охоплює сферу її інтимних переживань, що посилює психологічну напругу образу [18; 28].

Вагоме значення у формуванні образу Джулії Ламберт має її взаємодія з іншими персонажами, зокрема з чоловіком Майклом. Їхні стосунки поступово втрачають емоційну глибину, що змушує героїню переосмислювати не лише шлюб, а й власне минуле. Джулія усвідомлює, що змінилася не тільки вона сама, а й людина, з якою її пов'язувало життя:

“I had loved him, once. But I was no longer the woman I had been. And perhaps he was no longer the man I had known” [70].

В українському перекладі:

«Я любила його колись. Але я більше не була тією жінкою, якою була раніше. І, мабуть, він більше не був тим чоловіком, якого я знала» [71].

Цей фрагмент підкреслює драматизм внутрішньої трансформації героїні та свідчить про руйнування ілюзій, що раніше визначали її світогляд. Саме через подібні епізоди Моем демонструє психологічну еволюцію персонажа, показуючи складність людських почуттів і неминучість змін [22; 35].

Психологізм образу Джулії Ламберт проявляється також у її роздумах про професійне визнання та залежність від успіху. Аплодисменти, які раніше були джерелом радості, з часом стають необхідною умовою її існування. Героїня визнає:

“I had become too used to the applause, and I had come to think of it as my due” [70].

В українському перекладі:

«Я занадто звикла до аплодисментів і почала вважати їх чимось належним» [71].

Ця думка свідчить про поступове зміщення ціннісних орієнтирів героїні, для якої сцена стає не просто професією, а єдиним способом самоствердження. Така залежність від зовнішнього визнання підсилює її внутрішню тривогу і страх втрати значущості [30; 52].

Кульмінацією психологічних пошуків Джулії стає усвідомлення того, що її життя може бути лише черговою роллю. В одному з найглибших за змістом епізодів вона розмірковує:

“Perhaps I was nothing but an actress, and the life I had lived was but a role that I had played with myself as the star” [70].

В українському перекладі:

«Можливо, я була лише актрисою, а життя, яке я прожила, було лише роллю, де я сама була зіркою» [71].

Цей момент є визначальним для образу героїні, адже він демонструє втрату чіткої межі між сценою та реальністю. Джулія починає сумніватися в

автентичності власного існування, що надає її образу екзистенційного звучання і робить його особливо глибоким та багатозначним [34; 55].

Отже, образ Джулії Ламберт у романі «Театр» вирізняється багатогранністю та високим рівнем психологізму. Через внутрішні монологи, емоційні кризи та складні взаємини з іншими персонажами Сомерсет Моєм створює образ жінки, яка одночасно є сильною і вразливою, впевненою і сповненою сумнівів. Джулія Ламберт постає не лише як талановита актриса, а як глибоко психологічний образ, що відображає драму самопізнання та пошуку справжньої ідентичності.

Образ Джулії Ламберт розкривається не лише через її професійну діяльність на сцені, а й через її особисті переживання, що переплітаються з її театральним життям. Вона постійно знаходиться на межі між реальним і уявним, між тим, що є її життям поза сценою, і тим, що вона вигадує для себе у своїй професійній діяльності. Це внутрішнє роздвоєння між реальним і уявним, між бажанням бути чесною з собою і необхідністю грати роль знову й знову, дозволяє глибше зрозуміти природу її конфлікту.

Важливу роль у психологічному портреті Джулії відіграє її ставлення до старіння. Театральний світ, в якому вона працює, надзвичайно чутливий до віку акторів. Проте для Джулії, яка звикла до постійної уваги публіки, це питання стає однією з найбільших внутрішніх загроз. Вона відчуває, як з часом її фізична привабливість зменшується, а разом з нею й зникає та впевненість, яку вона відчувала раніше на сцені. У перекладі роману це розкривається через наступну цитату: *"I had always known that my beauty was my fortune; now that it was going, I wondered whether I was worth anything at all"* [70] (переклад: «Я завжди знала, що моя краса це моя удача; тепер, коли вона зникає, я почала сумніватись, чи варта я чогось насправді») [71]. Цей момент є важливим для розуміння внутрішнього світу Джулії, оскільки вона не лише має прийняти факт старіння, але й зрозуміти, як це впливає на її професійний статус та самовідчуття.

Психологічні переживання Джулії значною мірою визначають її взаємини з іншими персонажами роману. Зокрема, її стосунки з Тоні, її чоловіком, є важливою частиною її образу. Її заміжжя з ним у певний момент стає джерелом глибоких емоційних суперечностей. Спочатку Джулія відчуває повне задоволення від своєї ролі дружини, але з часом це задоволення змінюється на розчарування. Вона починає розуміти, що не може залишити своє власне життя позаду і повністю присвятити себе сім'ї, хоча їй важко вирватися з цих обмежень. *"I had long ago ceased to love him; but I still thought of him as my husband, and I couldn't help it"* [70] (переклад: «Я давно перестала любити його; але я все ще вважала його своїм чоловіком, і не могла нічого з цим вдіяти») [71]. Ця внутрішня боротьба відображає основний конфлікт Джулії, який полягає не лише в її прагненні залишити театральний світ, але й у бажанні зберегти її уявлення про власну ідентичність та роль жінки в суспільстві.

Також важливим аспектом є стосунки Джулії з молодими акторами, особливо з тими, хто намагається завоювати її увагу. Вони стають для неї своєрідними дзеркалами, через які вона може порівняти себе з іншими, оцінити свої власні здобутки та втрати. В одній зі сцен, коли Джулія знову зустрічає молодого актора, вона аналізує свої почуття та розмірковує про те, як змінилися її емоції: *"I was flattered by his attention, but I knew it was not the same as it had been with my youth"* [70] (переклад: «Я була вражена його увагою, але я знала, що це не те ж саме, що було з моєю молодістю») [71]. Це розуміння того, що її молодість залишилася позаду, але її роль актриси все ще є важливою частиною її життя, підкреслює не лише професійну самотність Джулії, але й її спроби зберегти контроль над тим, хто вона є.

Незважаючи на її безперервні роздуми про себе, Джулія залишається сильною жінкою, яка здатна адаптуватися до обставин і, навіть коли її фізичні здібності слабшають, все одно знаходить сили продовжувати працювати. Важливо, що навіть в момент глибокої самотності, коли їй здається, що її життя втратило сенс, вона відмовляється від жалості до себе і

приймає реальність: *"I was a woman who had lived her life as she wanted; but now I was no longer the woman I had been"* [70] (переклад: «Я була жінкою, яка жила так, як хотіла; але тепер я вже не була тією жінкою, якою була раніше») [71]. Цей момент стає важливим етапом у її розвитку, адже вона нарешті приймає себе, без оглядки на її старіння та втрачені можливості.

Образ Джулії Ламберт в романі «Театр» є прикладом того, як складний психологічний портрет персонажа може бути створений через глибоке дослідження внутрішнього світу героя, його емоційних переживань, відносин з іншими персонажами та змін у його ставленні до самого себе. Її боротьба за своє місце в світі, за збереження своєї ідентичності та за розуміння своїх почуттів є важливими елементами, які роблять її персонажа таким складним і реалістичним. Цей процес відображає безкінечну боротьбу людини за збереження власної сутності в умовах зовнішніх змін, старіння та постійної самооцінки.

Джулія Ламберт у своєму прагненні зберегти відчуття власної вартості на сцені та в житті, все більше заглиблюється в роздуми про своє місце в світі театру та в особистому житті. Вона прагне знайти гармонію між публічним образом і власними внутрішніми переживаннями, розуміючи, що її професійне життя нерозривно пов'язане з її самопочуттям та емоційним станом. У романі можна помітити, як Джулія сама оцінює свою роль: *«I could not help but feel that the theater was my whole life, and without it I would be nothing»* [70] (переклад: «Я не могла не відчувати, що театр це моє все, і без нього я була б ніхто») [71]. Ця цитата відображає центральну ідею, яка проходить через увесь роман, а саме її існування пов'язане з театром, і навіть коли вона намагається віднайти сенс в іншій сфері, її відданість мистецтву залишається незмінною.

Однак, Джулія усвідомлює, що її таланту та краси вже недостатньо, аби залишити її в центрі уваги публіки. Всі її спроби зберегти свою привабливість через нові виступи на сцені та створення нових образів не можуть завадити тому, що вона старіє, і її місце в театрі вже не є таким

значним, як раніше. Роздуми Джулії над власним старінням є ключовим аспектом її психології, адже вона відчуває, як поступово зникає її емоційна і фізична привабливість, а разом з цим і те місце, яке вона займала серед акторів та публіки. В одному з моментів вона сама собі каже: «*I used to be a woman of power and influence, but now I am nothing but a fading star*» [70] (переклад: «Раніше я була жінкою влади і впливу, а тепер я всього лише згасаюча зірка») [71]. Ця фраза прекрасно передає переживання Джулії, що її молодість і краса, які колись давали їй силу, тепер вже не є такою важливою частиною її життя.

Проте, незважаючи на усі труднощі, Джулія знаходить в собі сили для того, щоб не опускає руки і продовжувати шукати нові способи вираження себе. Вона не готова повністю відмовитися від театру та можливості знову виступити на сцені, навіть якщо це вже не дає їй того задоволення, яке приносило раніше. Її пошуки нового сенсу і нового підходу до театральної діяльності можна побачити в її спробах адаптуватися до нових умов: «*The stage is no longer my home, but I cannot help myself. It calls me, and I go*» [70] (переклад: «Сцена більше не є моїм домом, але я не можу нічого з цим вдіяти. Вона кличе мене, і я йду») [71]. Ця цитата добре ілюструє внутрішній конфлікт Джулії, її бажання вирватися з світу театру, але водночас її нестримний потяг до нього.

Джулія постійно намагається знайти баланс між своїм публічним образом і власним внутрішнім світом. Вона прагне залишити свій слід в історії театру, але й водночас намагається знайти відповіді на питання щодо своєї особистої ідентичності та місця у світі. У своїх діях і думках вона намагається віднайти свою справжню сутність, і цей процес не завжди є гладким чи лінійним. Вона змушена переживати складні моменти самотності і відчаю, адже її світ стрімко змінюється, а вона сама не може залишити цей процес під контролем. Тому в якийсь момент вона усвідомлює, що їй доведеться не просто шукати нові можливості для свого творчого

самовираження, а й прийняти реальність, що її місце в світі театру вже не таке важливе, як раніше.

Роман також ставить під сумнів питання про те, що є насправді важливим у житті чи це лише публічний успіх і визнання, чи все ж таки внутрішнє задоволення від того, що ти робиш. Вона запитує себе: «*What is the purpose of all this? Why do I go on?*» [70] (переклад: «В чому сенс усього цього? Чому я продовжую?») [71]. Ця сумнівна позиція Джулії відображає її боротьбу за свою ідентичність, адже вона постійно шукає нові відповіді на питання про своє місце в житті та в світі мистецтва. Її прагнення знайти мету та сенс в кожному моменті її життя, незважаючи на старіння і зміни, є виразом глибокого внутрішнього конфлікту, з яким зіштовхується кожен персонаж, що переживає етапи особистої трансформації.

Джулія також переживає періоди глибокої самооцінки та переосмислення своєї ролі в оточуючому світі. Вона визнає, що її стосунки з іншими людьми, зокрема з чоловіками, часто були нещирими і маніпулятивними, адже вона постійно намагалася зберегти своє владарювання над ситуацією. В одному зі своїх спогадів вона згадує: «*I used to be the one who controlled everything, but now I have lost that power*» [70] (переклад: «Раніше я була тією, хто контролював усе, а тепер я втратила цю владу») [71]. Ця думка підкреслює не лише втрату її колишньої привабливості і влади, але й її усвідомлення того, що в житті настають періоди, коли людина має прийняти реальність без ілюзій.

В кінцевому підсумку образ Джулії Ламберт є складним і багатограним, оскільки він не лише досліджує відносини між зовнішнім і внутрішнім світом героя, але й глибше розкриває теми старіння, відносин влади і впливу, а також шукання сенсу життя. Джулія це жінка, яка живе на межі між реальним світом і театральним мистецтвом, шукаючи шлях, який дозволить їй зберегти свою сутність навіть у найскладніші моменти свого існування.

Висновки до розділу 2

У другому розділі роботи розглядаються ключові особливості створення художніх образів у романі Сомерсета Моєма «Театр», зокрема через призму сюжетно-композиційної структури та образу головної героїні Джулії Ламберт. Розкриваючи ці аспекти, ми бачимо, як органічно поєднуються сюжетні лінії і композиційні елементи, що створюють основу для глибокого психологічного портрету героїні. Сюжетно-композиційна структура роману є не лише засобом розвитку подій, а й важливим інструментом для формування образів, зокрема образу Джулії, яка, як центральна фігура, виступає як носій ключових тем твору. У процесі її внутрішніх переживань, пошуків самореалізації та боротьби з часом, розгортається складна картина особистісних змін, що символізує універсальні процеси старіння, втрати ідентичності та потреби в самопізнанні.

Особливістю композиції роману є те, що сам сюжет, наче театральна вистава, має багатоступеневу структуру, де кожен новий поворот подій ставить героїню перед вибором і внутрішньою боротьбою. Це надає глибину її образу, підкреслюючи її прагнення до самореалізації та пошуку сенсу в контексті театального життя. Водночас, через багатоаспектний погляд на її характер і поведінку, Моєм створює образ, що не лише фіксує зміни на сцені, але й дає уявлення про її внутрішній світ, сповнений сумнівів і тривоги. Джулія Ламберт постає як персонаж, який намагається поєднати дві реальності: ту, яка існує у публічному просторі театру, і ту, що формується в її приватному житті, де вона прагне зрозуміти себе і своє місце в світі.

Таким чином, композиційно-сюжетна структура роману не просто допомагає розкрити образ Джулії Ламберт, але й дає можливість поглибити аналіз її психології, підкреслюючи важливість пошуків внутрішньої гармонії та боротьби за свою самостійність у світі, де зовнішні уявлення часто домінують над внутрішнім світом людини.

У результаті створення багатогранного образу головної героїні, Моем досягає ефективного зображення складності і суперечливості людської природи, що є центральною темою його роману.

РОЗДІЛ 3.

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ХУДОЖНІХ ОБРАЗІВ У РОМАНІ «ТЕАТР»

3.1. Мовні характеристики образів: портрет, мова, внутрішній МОНОЛОГ

У романі Сомерсета Моєма «Театр» художній образ персонажів, насамперед Джулії Ламберт, вибудовується через розгалужену систему тропів і стилістичних фігур: метафор, епітетів, порівнянь, алюзій, риторичних запитань. В українському перекладі ці засоби не просто відтворюються формально, а перетворюються відповідно до норм цільової мови, що дає змогу зберегти психологічну глибину й стилістичну своєрідність оригіналу.

Однією з провідних рис образу Джулії є метафоризація її зовнішності та сценічного «я». Вислів на кшталт “her beauty was of a kind that made an immediate impression” [70] передається українською як «її краса вражала з першого погляду» [71]. Тут застосовано смисловий розвиток (модуляцію): замість дослівного «краса такого ґатунку» перекладач обирає більш природну для української мови конструкцію, зберігаючи метафоричну інтенсивність. Образ краси як «інструмента» також відтворюється через метафору: “she knew how to use it to her advantage” [70] - «вона вміла обертати свою вроду собі на користь» [71], де метафора «обертати на користь» є усталеним українським відповідником і реалізує прийом часткового калькування з елементами доместикації.

Епітети, що характеризують Джулію та інших персонажів, здебільшого передаються прямим лексичним відповідником або контекстуальною заміною, аби уникнути буквальної, «важкої» для української мови структури. Наприклад, “a brilliant, ruthless actress” [70] природно трансформується в «яскрава, безжальна актриса» [71]: епітети «brilliant» та «ruthless» зберігають

експресивність, але їхній порядок та інтонація адаптовані до українського синтаксису. У такий спосіб перекладач застосовує транспозицію й часткову перебудову, не порушуючи образної насиченості.

Важливе місце в романі посідають театральні метафори, через які Моем розкриває тему роздвоєності між сценою та реальним життям. Наприклад, образ “life as a stage” [70] часто передається в українському тексті як «життя, наче сцена» чи «життя це сцена» [71], що є фактично калькуванням загальновідомої метафори. У подібних випадках перекладач свідомо обирає пряме відтворення, адже метафора легко вписується в українську культурну й мовну традицію. Натомість вислови на кшталт “when the curtain falls” у значенні завершення життєвого етапу [70] часто передаються як «коли впаде завіса» [71], де також використано буквальну, але стилістично виправдану кальку, що зберігає театральний підтекст.

Особливої уваги заслуговують внутрішні монологи Джулії, наповнені метафорами й риторичними запитаннями. Наприклад, репліка типу “what does it mean to be loved if you cannot be true to yourself?” [70] у перекладі може звучати як «що означає бути коханою, якщо не можеш залишатися собою?» [71]. Тут збережено риторичне запитання як фігуру, але структурно вислів зазнає синтаксичної адаптації, щоб відповідати нормам українського мовлення. Такий підхід можна розглядати як комбінований метод: частковий дослівний переклад із модуляцією, де зміщуються акценти, але зберігається прагматичний ефект, внутрішній сумнів і рефлексія героїні.

Алюзії та міжтекстові натяки в романі потребують від перекладача особливої уваги, оскільки вони часто спираються на англomовний культурний контекст. У випадках, коли йдеться про загальновідомі театральні реалії чи традиційні образи, перекладач використовує калькування або сталий український еквівалент. Якщо ж алюзія пов’язана з реаліями британського театру, і її пряме відтворення було б незрозумілим українському читачеві, застосовується описовий переклад або коментарна

інтерпретація в тексті. Таким чином, алюзія не «випадає» з тканини роману, а вбудовується в український культурний простір через смислову адаптацію.

Помітну роль відіграють також метафори, пов'язані з часом, старінням і славою. Наприклад, вислови на кшталт “the years had caught up with her” [70] часто відтворюються як «роки наздогнали її» або «роки далися взнаки» [71]. Тут маємо справу з частковою калькою стійкого англійського звороту, яка функціонує як усталена українська метафора. Вона зберігає драматизм і водночас звучить природно для реципієнта.

У мовленні Джулії Ламберт активно використовуються гіперболи та емоційно-навантажені конструкції, що підкреслюють її «театральність». Наприклад, репліка типу “the theatre is my one and only true love” [70] може відтворюватися як «театр єдина справжня любов мого життя» [71]. Тут перекладач застосовує прямий відповідник із частковою перебудовою порядку слів, зберігаючи гіперболічний характер вислову. Таким чином, передається не лише фактологічний зміст, а й емоційне перебільшення, важливе для характеристики персонажа.

Порівняння як один із базових тропів також регулярно зустрічається в тексті, особливо в описах сценічних станів героїні. Наприклад, порівняння “she felt like a puppet on strings” [70] природно трансформується в українське «вона почувалася маріонеткою на нитках» або «немов лялька на нитках» [71]. У цьому випадку зберігається образна основа, але можлива лексична варіативність у межах цільової мови, що свідчить про семантичну еквівалентність при формальній варіативності.

Цікавим є також відтворення іронії й самоіронії, які часто тримаються не лише на значенні слів, а й на інтонації, контексті, підборі лексики. У діалогах Джулії іронічні репліки нерідко містять приховану агресію або захисний механізм. В українському перекладі це передається за рахунок відповідного добору стилістичних синонімів, а також підсилювальних часток та інтонаційних маркерів. Такий прийом можна розглядати як компенсацію

прагматичного ефекту, коли суто формальна структура змінюється, але зберігається емоційний вплив.

3.2. Метафорика, символіка та інші тропи у формуванні образного ряду

Метафорика, символіка та інші тропи в романі Сомерсета Моєма «Театр» становлять ядро художнього образу Джулії Ламберт, а тому їх адекватне відтворення українською мовою є одним із ключових завдань перекладача. У перекладі тропи не просто «перекладаються» на рівні слів, а проходять низку смислових і структурних трансформацій, завдяки яким зберігається психологічна глибина персонажів і стилістична своєрідність оригіналу.

Одним із провідних образів роману є метафора театру як життя. Вислови на кшталт «Life is a stage, and I am just an actress playing my part» [70] зазвичай відтворюються українською як «Життя це сцена, а я лише актриса, що грає свою роль» [71]. Тут перекладач застосовує буквальне калькування метафори, оскільки концепт «життя як сцени» є органічним і для української культурної традиції та не потребує додаткової адаптації. Натомість подальша частина фрази (“but I don’t know the script”) [70] частіше зазнає модуляції: замість дослівного «я не знаю сценарію» можливі варіанти на кшталт «але сценарій мені невідомий», «але ролі, яку маю зіграти, я не знаю» [71], де зберігається образ «сценарію», але лексика підлаштовується під норми українського синтаксису.

Важливу групу становлять метафори, пов’язані зі старінням і часом. Наприклад, англійські вислови, де зморшки описуються як своєрідний «текст» на обличчі, можуть передаватися як «зморшки на її обличчі були немов написаний роками текст» або «зморшки, наче рядки невидимого письма» [71]. Тут перекладач використовує смисловий розвиток (модуляцію):

зберігається основна образна схема, що є в оригіналі, але конкретні мовні засоби добираються так, щоб уникнути громіздкої кальки й зробити образ природним в українській мові.

Показовим є й відтворення метафори «старого театру» як образу самої Джулії. Оригінальний вислів на кшталт “I am like an old theatre, cracked but still standing” [70] може передаватися як «Я схожа на старий театр: стіни потріскалися, але він усе ще стоїть» [71]. Тут поєднано дослівний переклад та транспозицію: послідовність частин речення й деякі граматичні структури змінено, однак метафора «старого театру» збережена повністю, бо добре вписується у цільову культуру.

Відчутний пласт тропіки пов’язаний з образами води, моря, хвиль, які передають стан емоційної нестабільності Джулії. Наприклад, фраза на кшталт “I am like a boat lost at sea” [70] може бути перекладена як «я, наче човен, загублений у морі» [71]. Це приклад прямого порівняння з частковим калькуванням, де збережено й образ «човна», і «моря». Якщо ж в оригіналі метафора надто розгорнута, перекладач іноді скорочує її, застосовуючи компресію та узагальнення, щоби уникнути перевантаження українського вислову, але все одно зберегти домінантний образ, нестійкість, безорієнтирність, розгубленість героїні.

Окрему групу становлять символи вогню, полум’я, жару, якими Моєм позначає пристрасть, ревності, руйнівні емоції. Вислів типу “a fire that burns everything in its path” [70] природно трансформується в «вогонь, що випалює все на своєму шляху» [71]. Це еквівалентний переклад із незначною синтаксичною перебудовою: образ «вогню» повністю зберігається, але використовується типово український дієслівний ряд («випалює», «спалює»).

Важливим об’єктом перекладу є епітети, що характеризують Джулію як актрису й жінку. Англійські поєднання на кшталт “brilliant and ruthless actress”, “devoted, passionate woman” [70] найчастіше перекладаються через прямі лексичні відповідники: «яскрава, безжальна актриса», «віддана, пристрасна жінка» [71]. Тут застосовується еквівалентний переклад:

емоційно-оцінний потенціал епітета зберігається, оскільки українська має співвідносні означення з подібною конотацією. Суттєве значення мають також алюзії та символічні натяки, пов'язані з театральною традицією, образами сцени, завіси, ролі, маски. Там, де англійський текст спирається на універсальні для європейської культури образи, перекладач зазвичай застосовує калькування з мінімальною адаптацією: «mask» – «маска», «behind the curtain» – «за завісою». Натомість у випадках, коли алюзія була б непрозорою для українського читача, використовують описовий переклад або часткову інтерпретацію. Вартим уваги є й те, як у перекладі відтворюються риторичні запитання та внутрішні монологи, що формують психологічний рельєф образу. Уже згадане запитання “What does it mean to be loved if you cannot be true to yourself?” [70] природно звучить як «Що означає бути коханою, якщо не можеш залишатися собою?» [71]. Тут збережено фігуру риторичного запитання, а перекладач користується майже дослівним перекладом із легкою синтаксичною перебудовою.

Значний пласт образності вибудовується на символіці світла й темряви: освітлена сцена - простір успіху, ніч і тінь - простір самотності й страху забуття. У перекладі такі контрасти передаються, як правило, прямими відповідниками: «lights go out» - «гасять світло», «shadow» - «тінь», що дозволяє без втрат зберегти антонімічну опозицію «сцена за лаштунками», «видимість невидимість».

Отже, відтворення метафорики, символіки, епітетів та алюзій у перекладі роману «Театр» ґрунтується на комбінації різних перекладацьких прийомів: дослівного перекладу й калькування, модуляції, смислового розвитку, описового перекладу та компенсації. Завдяки цьому в українській версії зберігається основний образний комплекс твору: театр як модель життя, маска і роль як символи роздвоєності, вогонь і вода як знаки емоційної напруги, час і старіння як метафори внутрішньої кризи.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі було з'ясовано, що відтворення художніх образів роману Сомерсета Моєма «Театр» в українському перекладі ґрунтується не лише на буквальній передачі змісту, а насамперед на системному використанні перекладацьких трансформацій, спрямованих на збереження образної структури твору. Аналіз показав, що перекладач послідовно поєднує дослівний переклад, калькування, модуляцію, смисловий розвиток, описовий переклад і компенсацію, аби максимально точно передати метафорику, епітети, алюзії та інші тропи оригіналу, зберігаючи їхню стилістичну та емоційну функцію.

Метафорика роману, насамперед центральний образ театру як моделі життя, переважно відтворюється за допомогою калькування та еквівалентного перекладу, оскільки відповідні образи є зрозумілими й природними для українського читача. Так, метафори на кшталт «life is a stage», «to play one's part» зберігають свою структуру та зміст, але в окремих випадках супроводжуються модуляцією й синтаксичною перебудовою, що дозволяє уникнути буквальної «шорсткості» й зробити вислів органічним в українській мовній системі. У результаті підтримується ключовий метафоричний ряд твору – життя як вистава, людина як актор, роль як маска.

Епітети, що характеризують Джулію Ламберт та інших персонажів, у більшості випадків передаються через прямі лексичні відповідники або контекстуальну заміну. Перекладач добирає українські прикметники з подібною емоційно-оцінною конотацією, а за потреби здійснює смислову адаптацію, пом'якшуючи надто «жорсткі» або, навпаки, підсилюючи надто нейтральні означення. Таким чином зберігається характеристична для Моєма експресивність, а мовний портрет персонажа не втрачає своєї інтенсивності й психологічної точності.

Особливу групу становлять символи й алюзії, пов'язані з театральним світом, часом, старінням, вогнем, водою, світлом і темрявою. У випадках

універсальних образів (маска, завіса, сцена, тінь) домінує калькування або еквівалентний переклад, що дає змогу без втрат перенести символічний ряд в український контекст. Коли ж алюзія має яскраво виражену культурну специфіку, перекладач звертається до описового перекладу та смислового розвитку, частково інтерпретуючи натяк, аби зберегти його функцію – емоційну, оцінну чи іронічну – навіть за умови зміни зовнішньої форми.

Внутрішні монологи Джулії, побудовані на риторичних запитаннях, повторюваних образах і метафорах, відтворюються з максимальною увагою до інтонації. Перекладач зберігає риторичні запитання, паузи, емоційно насичені конструкції, використовуючи майже дослівний переклад із гнучкою синтаксичною адаптацією. У тих випадках, коли пряма калька не забезпечує потрібного психологічного ефекту, застосовується компенсація – посилення емоційного компонента в іншому фрагменті висловлювання. Це дозволяє передати напружену внутрішню боротьбу героїні, її саморефлексію, страх старіння та втрати професійної значущості.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У теоретичних засадах дослідження художнього образу в літературі важливо враховувати, що цей образ є центральною категорією в літературознавстві, яка відображає не лише зовнішній вигляд, а й внутрішні, психологічні, емоційні та філософські аспекти персонажів, подій і явищ. Художній образ постає як результат творчої діяльності автора, що поєднує реальність із вигаданим світом, створюючи нові форми бачення світу через призму суб'єктивного сприйняття. Поняття «художній образ» охоплює широкий спектр елементів, від простих фізичних характеристик до складних символічних значень, що можуть мати багатогранні інтерпретації залежно від контексту твору. Типологія художніх образів включає не лише традиційні типи, такі як персонажі, пейзажі та символи, а й більш складні структури, що з'являються в сучасній літературі, де змішуються жанри, форми та контексти. Художній образ може бути одним із головних механізмів вираження авторських ідей і світорозуміння, що дає можливість передати певний настрій, погляди на суспільство, моральні норми та особисті переживання.

Функції художнього образу в прозовому творі не обмежуються лише естетичною складовою. Вони включають пізнавальну функцію, через яку читач отримує доступ до внутрішнього світу персонажа, а також до більш широких соціальних, культурних та філософських контекстів. Художні образи можуть бути засобами для передачі емоційного досвіду, зокрема через метафори, символи, порівняння та інші стилістичні прийоми. Вони сприяють розвитку теми твору, а також формують діалог між автором і читачем, де кожен образ стає частиною складної картини світу, в якій не лише зображується, а й інтерпретується реальність. Водночас, завдяки художньому образу твору надається певний рівень глибини, емоційної насиченості та психоаналітичної складової, що дозволяє вивести героя чи подію на рівень символічного чи абстрактного відображення дійсності.

Засоби створення художніх образів включають широкий спектр лексичних, стилістичних та композиційних технік. Лексичні засоби, зокрема, допомагають створювати образи через вибір конкретних слів, їхні синонімічні ряди та контекстуальні відтінки значень. Стилiстичні засоби, такі як метафори, порівняння, гіперболи, іронія, також є важливими інструментами, що дозволяють додати багатогранності образам, зробити їх більш виразними та значущими. Композиційні засоби, в свою чергу, забезпечують впорядкованість і взаємодію елементів твору, що дає змогу правильно акцентувати увагу на головному і сприяти розвитку образів у процесі розповіді. Поруч із традиційними методами художнього зображення варто зазначити нові прийоми, характерні для постмодерністської літератури, де художній образ стає частиною нескінченної гри з текстами, значеннями і контекстами, що розривають звичні уявлення про реальність та її сприйняття.

Таким чином, художній образ у літературі є складною і багатогранною категорією, що включає не лише зовнішні характеристики персонажів і подій, а й глибокі внутрішні процеси, філософські ідеї та емоційні переживання. Його функції в прозовому творі полягають у створенні емоційної атмосфери, розвитку теми, а також у впливі на свідомість читача. Засоби створення художніх образів, зокрема лексичні, стилістичні та композиційні техніки, стають основними інструментами в руках автора, дозволяючи створювати багатопланові й глибокі образи, які здатні змінювати сприйняття реальності.

У другому розділі роботи розглядаються ключові особливості створення художніх образів у романі Сомерсета Моєма «Театр», зокрема через призму сюжетно-композиційної структури та образу головної героїні Джулії Ламберт. Розкриваючи ці аспекти, ми бачимо, як органічно поєднуються сюжетні лінії і композиційні елементи, що створюють основу для глибокого психологічного портрету героїні. Сюжетно-композиційна структура роману є не лише засобом розвитку подій, а й важливим інструментом для формування образів, зокрема образу Джулії, яка, як центральна фігура,

виступає як носій ключових тем твору. У процесі її внутрішніх переживань, пошуків самореалізації та боротьби з часом, розгортається складна картина особистісних змін, що символізує універсальні процеси старіння, втрати ідентичності та потреби в самопізнанні.

Особливістю композиції роману є те, що сам сюжет, наче театральна вистава, має багатоступеневу структуру, де кожен новий поворот подій ставить героїню перед вибором і внутрішньою боротьбою. Це надає глибину її образу, підкреслюючи її прагнення до самореалізації та пошуку сенсу в контексті театального життя. Водночас, через багатоаспектний погляд на її характер і поведінку, Моем створює образ, що не лише фіксує зміни на сцені, але й дає уявлення про її внутрішній світ, сповнений сумнівів і тривоги. Джулія Ламберт постає як персонаж, який намагається поєднати дві реальності: ту, яка існує у публічному просторі театру, і ту, що формується в її приватному житті, де вона прагне зрозуміти себе і своє місце в світі.

Таким чином, композиційно-сюжетна структура роману не просто допомагає розкрити образ Джулії Ламберт, але й дає можливість поглибити аналіз її психології, підкреслюючи важливість пошуків внутрішньої гармонії та боротьби за свою самостійність у світі, де зовнішні уявлення часто домінують над внутрішнім світом людини.

У результаті створення багатогранного образу головної героїні, Моем досягає ефективного зображення складності і суперечливості людської природи, що є центральною темою його роману.

Одним з важливих елементів створення образів є детальні портрети персонажів. Автор не лише описує фізичні риси своїх героїв, але й через ці описи передає внутрішній стан персонажів, їх психологічні переживання. Наприклад, портрет Джулії Ламберт є не просто зображенням її зовнішності, але й виразом її душевного стану. Її зовнішній вигляд часто змінюється в залежності від емоційного фону, що дозволяє глибше розкрити її особистість. Портрети виконані в стилі, який підкреслює її професійність і внутрішню боротьбу, яку вона веде в процесі постійної зміни ролей. Це дозволяє

читачеві побачити персонажа не лише як актора, але і як жінку, яка бореться зі своїм власним "я".

Особливу увагу Моєм приділяє мовним характеристикам героїв, зокрема мові Джулії. Її мова, як і її внутрішній світ, наповнена амбіціями, сумнівами, прагненням до досконалості і водночас розчаруванням. Її слова часто відображають боротьбу між бажанням контролювати ситуацію і невизначеністю, яку вона відчуває. Важливу роль у цьому відіграє також її внутрішній монолог. Завдяки внутрішнім монологам читач отримує доступ до найглибших переживань Джулії. Вона часто веде діалог сама з собою, що дозволяє зрозуміти її боротьбу з власними емоціями, прагнення до успіху і страх перед старістю та втратами. Такі внутрішні монологи стають потужним інструментом для розкриття її психологічного портрету і дозволяють автору детально змалювати глибину її переживань.

Метафорика та символіка є важливими засобами у формуванні образного ряду роману. Моєм часто використовує метафори для того, щоб передати внутрішній стан своїх персонажів, зокрема Джулії. Наприклад, образ театру є центральним у романі, що підкреслює роль життя героїв як вистави, де кожен грає свою роль, зберігаючи певну дистанцію від інших. Метафора театру служить для зображення лицемірства і публічної ролі, яку Джулія змушена виконувати, щоб відповідати очікуванням оточуючих. Це дозволяє їй тримати дистанцію від реальності і зберігати певний контроль над своєю особистістю.

Крім того, символіка вогню, сонця, темряви також використовується для відображення емоційних коливань Джулії та інших персонажів. Наприклад, вогонь в романі символізує її пристрасну натуру та інтенсивні переживання, що розпалюються і згорають із кожною новою емоцією. Вогонь також символізує небезпеку і руйнування, яке може призвести до самої себе, а також до втрати того, що вона так ретельно намагається контролювати. Інший важливий образ – це образ темряви, що часто супроводжує моменти

внутрішньої боротьби Джулії. Темрява тут стає символом невизначеності, страху та сумнівів, з якими вона стикається в своєму житті.

Всі ці мовні засоби – портрети, мова, внутрішні монологи, метафори та символи – разом створюють глибокий і багатогранний образ головної героїні. Вони дозволяють розкрити її складну психологію, відобразити боротьбу між публічним та приватним життям і передати багатство її емоційних переживань. Моєм використовує ці засоби, щоб не лише розповісти історію, а й поглибити розуміння внутрішнього світу своїх персонажів, зробивши їх живими і переконливими для читачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаров, О. І. Лінгвістичні особливості жанрів в англomовній прозі. Одеса: Науковий світ, 2021. 290 с.
2. Ахметова, Л. С. Літературні стилі і жанри в англійській прозі / Л. С. Ахметова. Київ: Академія, 2018. 215 с.
3. Безпалько, Л. О. Літературна критика і її роль у формуванні образів. Київ: Видавництво Київського університету, 2021. 276 с.
4. Безпалько, Л. О. Сучасні тенденції у вивченні художнього тексту / Л. О. Безпалько. Львів: Літературна агенція, 2019. 220 с.
5. Бенашвілі, Н. М. Теорія літератури: підручник. Київ: Либідь, 2019. 416 с.
6. Бондаренко, А. О. Літературна аналітика: сучасні методи і підходи. Львів: Світ, 2020. 268 с.
7. Борисенко, А. В. Літературна творчість: теоретичні засади та методи аналізу. Київ: Видавничий центр "Академія", 2020. 348 с.
8. Бухан, В. І. Феномен літературного образу в контексті сучасних досліджень. Харків: Колегіум, 2021. 310 с.
9. Винокур, Л. В. Мовні засоби літературного стилю. Київ: Вид-во університету, 2021. 274 с.
10. Галецька, І. М. Стилїстика англійської мови: теорія та практика. Львів: Світ, 2018. 320 с.
11. Греченко, В. П. Мистецтво літературного твору: методи та практики. Харків: Права людини, 2020. 260 с.
12. Гуменюк, В. М. Літературні засоби виразності у сучасному письмі. Київ: Літературна агенція, 2021. 296 с.
13. Гусак, Т. А. Літературна образність: теоретичні та практичні аспекти / Т. А. Гусак. Харків: Вища школа, 2020. 312 с.
14. Гусак, Т. А. Сучасні методи лінгвістичного аналізу художнього тексту. Львів: Видавництво "Підручники та посібники", 2019. 234 с.

15. Демиденко, О. І. Літературна критика і образність / О. І. Демиденко. Київ: Наукова думка, 2019. 304 с.
16. Демиденко, О. І. Літературна образність і її еволюція. Київ: Видавництво "Ніка-Центр", 2020. 272 с.
17. Демченко, Л. А. Аналіз тексту в літературі. Київ: Наукова думка, 2017. 300 с.
18. Деркач, С. М. Мова й стиль у творчості сучасних авторів. Київ: Наукова думка, 2019. 258 с.
19. Дорошенко, Н. В. Мовні засоби виразності в літературних текстах / Н. В. Дорошенко. Одеса: Астропринт, 2021. 290 с.
20. Дорошенко, Н. В. Психологія образу в сучасній літературі. Харків: Вища школа, 2021. 254 с.
21. Жерновий, О. М. Моделі художнього тексту: синтез лінгвістичних і літературознавчих підходів. Київ: Вища школа, 2021. 312 с.
22. Захарова, І. О. Літературний контекст: теорія та практика. Харків: Фоліо, 2020. 270 с.
23. Іваненко, О. П. Лінгвістичні аспекти літературного стилю. Одеса: Астропринт, 2020. 248 с.
24. Іванова, Т. П. Психологічні аспекти аналізу літературного образу / Т. П. Іванова. Львів: Світ, 2020. 250 с.
25. Карпенко, О. І. Літературні стилістичні засоби: теорія і практика / О. І. Карпенко. Черкаси: Черкаський університет, 2021. 280 с.
26. Карпенко, О. І. Семантика і прагматика в літературному тексті. Київ: Наукова думка, 2020. 288 с.
27. Коваленко, М. А. Мовні ресурси та стилістичні прийоми в літературному творі. Харків: Майдан, 2021. 220 с.
28. Ковальчук, С. В. Мова і стиль в англійській літературі / С. В. Ковальчук. Київ: Видавництво "Наука", 2020. 300 с.
29. Козак, І. В. Техніка письма в англійській літературі. Київ: Ніка-Центр, 2019. 198 с.

30. Кравець, М. В. Структура літературного твору: між текстом і контекстом. Львів: Літературний світ, 2020. 220 с.
31. Кравець, М. В. Структура художнього образу в сучасній літературі / М. В. Кравець. Харків: Колегіум, 2020. 270 с.
32. Кузьменко, І. Ю. Порівняльний аналіз літературних стилів. Київ: Вид-во "Літера", 2021. 260 с.
33. Левченко, Т. О. Сучасні тенденції в літературному стилі. Київ: Літературна агенція, 2021. 350 с.
34. Лисенко, Ю. М. Мовні засоби виразності у сучасному художньому стилі. Черкаси: Черкаський університет, 2021. 280 с.
35. Литвиненко, В. В. Літературна стилістика в англійському контексті. Одеса: Астропринт, 2020. 290 с.
36. Литвиненко, В. В. Літературний контекст і сучасні жанри / В. В. Литвиненко. Одеса: Науковий світ, 2021. 320 с.
37. Мартиненко, О. І. Літературна творчість і мовні засоби: вивчення художнього тексту. Київ: Літературний центр, 2020. 300 с.
38. Мартинов, О. В. Літературний стиль і його вплив на образи в художньому тексті / О. В. Мартинов. Київ: Літера, 2019. 265 с.
39. Мартинов, О. В. Порівняльний аналіз мовних особливостей художніх творів. Харків: Колегіум, 2021. 267 с.
40. Михайлова, А. В. Художній образ у літературному перекладі. Київ: Видавництво "Академія", 2020. 306 с.
41. Назаренко, М. В. Мовні прийоми в англійській прозі. Черкаси: Черкаський університет, 2021. 340 с.
42. Нечитайло, С. П. Літературний стиль як феномен мови. Львів: Літературна агенція, 2019. 278 с.
43. Нечитайло, С. П. Психологія художнього образу в сучасній англійській літературі / С. П. Нечитайло. Львів: Літературна агенція, 2021. 288 с.

44. Орлова, Н. І. Функціональні стилі в англійській літературі: погляд через призму часу. Київ: Видавництво Київського університету, 2020. 276 с.
45. Павленко, Л. В. Літературний стиль в англійській прозі / Л. В. Павленко. Харків: Вища школа, 2020. 276 с.
46. Павленко, Л. В. Стилїстика та образність в англійській літературі. Київ: Ніка-Центр, 2021. 262 с.
47. Петренко, Л. В. Психолінгвістика в літературознавстві. Харків: Колегіум, 2019. 284 с.
48. Пилипчук, В. М. Стилїстика художнього тексту. Львів: Вища школа, 2019. 310 с.
49. Романенко, Л. М. Літературний контекст у сучасній англійській прозі. Одеса: Науковий світ, 2021. 265 с.
50. Руденко, О. С. Мова художнього твору в контексті літературознавства. Київ: Дух і Літера, 2020. 262 с.
51. Руденко, С. В. Сучасні методи аналізу художнього тексту / С. В. Руденко. Київ: Видавничий дім "Київська наука", 2021. 260 с.
52. Руденко, С. В. Сучасні методи аналізу художнього тексту. Харків: Майдан, 2020. 236 с.
53. Семенова, В. І. Літературні та мовні трансформації в англомовних текстах. Київ: Видавництво Київського університету, 2021. 319 с.
54. Семенова, В. І. Особливості художнього стилю в англійських текстах / В. І. Семенова. Черкаси: Черкаський університет, 2020. 245 с.
55. Станіславчук, В. О. Лінгвістичні аспекти тексту: міждисциплінарні дослідження. Львів: Видавництво Львівського університету, 2021. 356 с.
56. Тарасова, М. В. Літературна образність в англійській літературі / М. В. Тарасова. Львів: Світ, 2021. 267 с.

57. Тарасова, М. В. Мова і стиль сучасної англійської літератури. Львів: Світ, 2021. 270 с.
58. Ткаченко, О. А. Літературні стилі в контексті культурних змін. Одеса: Астропринт, 2021. 312 с.
59. Турчин, А. П. Літературний образ у сучасному художньому тексті / А. П. Турчин. Харків: Колегіум, 2021. 310 с.
60. Турчин, А. П. Психологічні аспекти літературного аналізу. Київ: Видавничий дім "Київська наука", 2021. 300 с.
61. Усенко, І. М. Особливості стилістичних засобів в англійських текстах. Київ: Видавництво Наукова думка, 2020. 280 с.
62. Федорова, В. С. Сучасна англійська література: нові тенденції та методи аналізу. Харків: Видавництво Харківського університету, 2021. 276 с.
63. Чернявська, С. Ю. Функціонування метафор в сучасних літературних творах. Київ: Видавництво "Наука", 2019. 245 с.
64. Шевченко, І. О. Креативні мовні засоби в англомовних творах. Львів: Видавництво Львівського університету, 2021. 232 с.
65. Шевченко, І. О. Стилістичні аспекти в англійському літературному аналізі / І. О. Шевченко. Київ: Літера, 2020. 280 с.
66. Шкляр, І. С. Текст і образ: дослідження мовних і стильових засобів. Одеса: Південний університет, 2020. 320 с.
67. Юрченко, Л. П. Літературний стиль у контексті культурних традицій. Черкаси: Черкаський університет, 2020. 310 с.
68. Яковенко, Р. В. Порівняльний аналіз мовних особливостей літературних образів / Р. В. Яковенко. Київ: Наукова думка, 2019. 220 с.
69. Яковенко, Р. В. Теорія літературного перекладу. Київ: Академія, 2021. 240 с.
70. Maugham W. S. Theatre. London: William Heinemann, 1937. 280 p.
71. Моем С. Театр / пер. з англ. Н. Трейгоб. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2022. 288 с.

SUMMARY

The relevance of the study lies in the growing interest in the problems of literary image reproduction and translation transformations in modern translation studies, as well as in the insufficient coverage of linguostylistic and translation aspects of W. Somerset Maugham's novel *Theatre* in English–Ukrainian translation.

The aim of the work is to identify and analyze the main means of creating artistic images in Somerset Maugham's novel *Theatre*, to clarify their functional load, and the features of their realization in the text.

The object of the study is the artistic image as an aesthetic and structural unit of a literary work in English prose of the first half of the 20th century.

The subject of the study is the means and techniques of reproducing artistic images in Somerset Maugham's novel *Theatre*, their role in revealing the characters' personalities, themes, and ideological content of the work.

The methodological basis of the study consists of general scientific and specialized methods that ensure a comprehensive examination of the object and subject of the research.

In the theoretical foundations of the study of artistic images in literature, it is important to consider that this image is a central category in literary studies, which reflects not only the external appearance, but also the internal, psychological, emotional and philosophical aspects of characters, events and phenomena. An artistic image appears as a result of the author's creative activity, which combines reality with a fictional world, creating new forms of vision of the world through the prism of subjective perception. The concept of "artistic image" covers a wide range of elements, from simple physical characteristics to complex symbolic meanings, which can have multifaceted interpretations depending on the context of the work. The typology of artistic images includes not only traditional types, such as characters, landscapes and symbols, but also more complex structures that appear in modern literature, where genres, forms and contexts are mixed. An artistic

image can be one of the main mechanisms for expressing the author's ideas and worldview, which makes it possible to convey a certain mood, views on society, moral norms and personal experiences.

The functions of artistic imagery in a prose work are not limited to the aesthetic component. They include a cognitive function, through which the reader gains access to the inner world of the character, as well as to broader social, cultural and philosophical contexts. Artistic imagery can be a means of conveying emotional experience, in particular through metaphors, symbols, comparisons and other stylistic devices. They contribute to the development of the theme of the work, and also form a dialogue between the author and the reader, where each image becomes part of a complex picture of the world, in which reality is not only depicted, but also interpreted. At the same time, thanks to the artistic image, the work is given a certain level of depth, emotional richness and psychoanalytic component, which allows the hero or event to be brought to the level of a symbolic or abstract reflection of reality.

The means of creating artistic imagery include a wide range of lexical, stylistic and compositional techniques. Lexical means, in particular, help to create images through the choice of specific words, their synonymous series and contextual shades of meaning. Stylistic devices, such as metaphors, comparisons, hyperboles, irony, are also important tools that allow you to add versatility to images, make them more expressive and meaningful. Compositional devices, in turn, ensure the orderliness and interaction of the elements of the work, which allows you to correctly focus on the main thing and promote the development of images in the process of narration. Along with traditional methods of artistic depiction, it is worth noting new techniques characteristic of postmodern literature, where the artistic image becomes part of an endless game with texts, meanings and contexts that break the usual ideas about reality and its perception. Thus, the artistic image in literature is a complex and multifaceted category that includes not only the external characteristics of characters and events, but also deep internal processes, philosophical ideas and emotional experiences. Its functions in a prose

work are to create an emotional atmosphere, develop the theme, and also influence the reader's consciousness. The means of creating artistic images, in particular lexical, stylistic and compositional techniques, become the main tools in the hands of the author, allowing to create multi-layered and deep images that are capable of changing the perception of reality.

The second section of the work examines the key features of creating artistic images in Somerset Maugham's novel "Theatre", in particular through the prism of the plot-compositional structure and the image of the main character Julia Lambert. Revealing these aspects, we see how the plot lines and compositional elements are organically combined, creating the basis for a deep psychological portrait of the heroine. The plot-compositional structure of the novel is not only a means of developing events, but also an important tool for forming images, in particular the image of Julia, who, as a central figure, acts as a carrier of the key themes of the work. In the process of her inner experiences, search for self-realization and struggle with time, a complex picture of personal changes unfolds, symbolizing the universal processes of aging, loss of identity and the need for self-knowledge.

A feature of the novel's composition is that the plot itself, like a theatrical performance, has a multi-stage structure, where each new turn of events puts the heroine before a choice and an internal struggle. This gives depth to her image, emphasizing her desire for self-realization and the search for meaning in the context of theatrical life. At the same time, through a multi-faceted view of her character and behavior, Maugham creates an image that not only records the changes on the stage, but also gives an idea of her inner world, full of doubts and anxieties. Julia Lambert appears as a character who tries to combine two realities: the one that exists in the public space of the theater, and the one that is formed in her private life, where she seeks to understand herself and her place in the world.

Thus, the compositional and plot structure of the novel not only helps to reveal the image of Julia Lambert, but also provides an opportunity to deepen the analysis of her psychology, emphasizing the importance of the search for inner

harmony and the struggle for one's independence in a world where external representations often dominate the inner world of a person.

As a result of creating a multifaceted image of the main character, Maugham achieves an effective depiction of the complexity and contradictions of human nature, which is the central theme of his novel.

One of the important elements of creating images is detailed portraits of characters. The author not only describes the physical features of his heroes, but also through these descriptions conveys the internal state of the characters, their psychological experiences. For example, the portrait of Julia Lambert is not just a depiction of her appearance, but also an expression of her state of mind. Her appearance often changes depending on the emotional background, which allows us to reveal her personality more deeply. The portraits are done in a style that emphasizes her professionalism and the internal struggle she is going through in the process of constantly changing roles. This allows the reader to see the character not only as an actor, but also as a woman struggling with her own "self".

Moyem pays special attention to the linguistic characteristics of the characters, in particular Julia's language. Her language, like her inner world, is filled with ambition, doubts, the desire for perfection and at the same time disappointment. Her words often reflect the struggle between the desire to control the situation and the uncertainty she feels. Her inner monologue also plays an important role in this. Thanks to the inner monologues, the reader gains access to Julia's deepest experiences. She often conducts a dialogue with herself, which allows us to understand her struggle with her own emotions, the desire for success and the fear of old age and loss. Such internal monologues become a powerful tool for revealing her psychological portrait and allow the author to describe in detail the depth of her experiences.

Metaphor and symbolism are important means in forming the figurative range of the novel. Moyem often uses metaphors to convey the inner state of his characters, in particular Julia. For example, the image of the theater is central to the novel, which emphasizes the role of the characters' lives as a performance, where

everyone plays their role, maintaining a certain distance from others. The metaphor of the theater serves to depict the hypocrisy and public role that Julia is forced to perform in order to meet the expectations of others. This allows her to keep a distance from reality and maintain some control over her personality.

In addition, the symbolism of fire, sun, darkness is also used to reflect the emotional fluctuations of Julia and other characters. For example, fire in the novel symbolizes her passionate nature and intense experiences that flare up and burn with each new emotion. Fire also symbolizes the danger and destruction that can lead to herself, as well as the loss of what she is so carefully trying to control. Another important image is the image of darkness, which often accompanies moments of Julia's internal struggle. Darkness here becomes a symbol of uncertainty, fear and doubts that she faces in her life. All these linguistic means - portraits, language, internal monologues, metaphors and symbols - together create a deep and multifaceted image of the main character.

They allow us to reveal her complex psychology, reflect the struggle between public and private life and convey the richness of her emotional experiences. Moyem uses these means not only to tell a story, but also to deepen our understanding of the inner world of her characters, making them alive and convincing for readers.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Relevanz der Studie liegt im wachsenden Interesse an den Problemen der Reproduktion literarischer Bilder und der Übersetzungstransformationen in den modernen Übersetzungswissenschaften sowie in der unzureichenden Behandlung der linguistisch-stilistischen und übersetzungsbezogenen Aspekte von W. Somerset Maughams Roman *Theatre* in der englisch-ukrainischen Übersetzung.

Ziel der Arbeit ist es, die wichtigsten Mittel zur Schaffung künstlerischer Bilder in Somerset Maughams Roman *Theatre* zu identifizieren und zu analysieren, ihre funktionale Bedeutung zu klären und die Besonderheiten ihrer Umsetzung im Text aufzuzeigen.

Gegenstand der Untersuchung ist das künstlerische Bild als ästhetische und strukturelle Einheit eines literarischen Werkes in der englischen Prosa der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts.

Forschungsobjekt sind die Mittel und Techniken der Wiedergabe künstlerischer Bilder in Somerset Maughams Roman *Theatre*, ihre Rolle bei der Darstellung der Charaktere, der Themen sowie des ideellen Inhalts des Werkes.

Methodische Grundlage der Untersuchung bilden allgemeine wissenschaftliche und spezielle Methoden, die eine umfassende Analyse des Gegenstandes und des Objektes der Forschung gewährleisten. Die theoretischen Grundlagen der Untersuchung literarischer Bilder in der Literatur machen deutlich, dass das künstlerische Bild eine zentrale Kategorie der Literaturwissenschaft darstellt. Es umfasst nicht nur äußere Merkmale, sondern auch innere, psychologische, emotionale und philosophische Dimensionen von Figuren, Ereignissen und Erscheinungen. Das künstlerische Bild entsteht als Ergebnis der schöpferischen Tätigkeit des Autors, der reale Elemente mit einem fiktiven Weltentwurf verbindet und dadurch neue Formen der Wirklichkeitsschau durch das Prisma subjektiver Wahrnehmung schafft. Der Begriff des „künstlerischen Bildes“ schließt ein breites Spektrum von Elementen ein – von einfachen physischen Charakteristiken bis hin zu komplexen symbolischen Bedeutungen, die je nach

Kontext des Werkes unterschiedliche Interpretationen zulassen. Die Typologie der künstlerischen Bilder umfasst nicht nur traditionelle Formen wie Figuren, Landschaften und Symbole, sondern auch komplexere Strukturen, die in der modernen Literatur entstehen, wo sich Genres, Formen und Kontexte miteinander vermischen. Das künstlerische Bild fungiert zugleich als Mechanismus zur Vermittlung der Ideen und Weltanschauung des Autors und ermöglicht es, Stimmungen, gesellschaftliche Beobachtungen, moralische Normen und persönliche Erfahrungen auszudrücken.

Die Funktionen des künstlerischen Bildes in der Prosa beschränken sich nicht auf die ästhetische Ebene. Es erfüllt auch eine kognitive Funktion, indem es dem Leser Zugang zur inneren Welt einer Figur sowie zu breiteren sozialen, kulturellen und philosophischen Kontexten verschafft. Künstlerische Bilder dienen der Übermittlung emotionaler Erfahrungen, besonders durch Metaphern, Symbole, Vergleiche und andere stilistische Mittel. Sie tragen zur thematischen Entwicklung des Werkes bei und schaffen einen Dialog zwischen Autor und Leser, in dem jedes Bild Teil eines komplexen Weltbildes wird, in dem die Realität nicht nur dargestellt, sondern auch interpretiert wird. Durch das künstlerische Bild gewinnt das Werk zudem an Tiefe, emotionaler Intensität und psychoanalytischer Dimension, wodurch der Held oder das Ereignis als symbolische oder abstrakte Reflexion der Wirklichkeit erscheint.

Die Mittel der Bildgestaltung umfassen eine breite Palette lexikalischer, stilistischer und kompositorischer Verfahren. Lexikalische Mittel tragen durch die Auswahl bestimmter Wörter, Synonyme und semantischer Nuancen zur Bildformung bei. Stilistische Mittel wie Metaphern, Vergleiche, Hyperbeln und Ironie verleihen den Bildern Vielschichtigkeit, Ausdruckskraft und Bedeutungsreichtum. Kompositorische Mittel strukturieren das Werk und lenken den Fokus auf zentrale Elemente, wodurch die Entwicklung der Bilder im Verlauf der Handlung unterstützt wird. Neben traditionellen Methoden zeigt die moderne und postmoderne Literatur neue Ansätze, in denen das künstlerische Bild Teil eines Spiels mit Texten, Bedeutungen und kulturellen Kontexten wird. Das

literarische Bild erscheint somit als komplexe Kategorie, die äußere und innere Charakteristika, philosophische Ideen und emotionale Erfahrungen verbindet und zentrale Funktionen im Aufbau der Atmosphäre, der thematischen Entwicklung und der Beeinflussung des Lesers erfüllt.

Der zweite Teil der Arbeit widmet sich den Besonderheiten der Bildgestaltung im Roman *Theatre* von Somerset Maugham, insbesondere unter dem Blickwinkel der erzählerisch-kompositorischen Struktur und der Darstellung der Hauptfigur Julia Lambert. Die Analyse zeigt, wie sich Handlungsstränge und kompositorische Elemente organisch miteinander verbinden und den psychologisch tiefgründigen Charakter der Protagonistin formen. Die Struktur des Romans erinnert an einen mehraktigen Theateraufbau, bei dem jede neue Wendung Julia vor moralische Entscheidungen und innere Konflikte stellt. Dadurch entsteht ein mehrschichtiges Bild einer Frau, die zwischen öffentlicher Bühnenrolle und persönlicher Identität schwankt. Der Roman stellt Julias innere Entwicklung in den Mittelpunkt und eröffnet einen Blick auf universale Themen wie Selbstfindung, Vergänglichkeit, Identitätsverlust und den Kampf um persönliche Autonomie.

Ein wesentliches Mittel der Bildgestaltung ist die detaillierte Figurenbeschreibung. Maugham zeichnet in seinen Porträts nicht nur äußere Merkmale, sondern offenbart durch diese Beschreibungen die psychologischen Zustände der Figuren. Besonders bei Julia Lambert dienen äußere Veränderungen als Spiegel ihrer emotionalen Schwankungen. Ihre Sprache und ihr innerer Monolog sind gleichfalls bedeutend: Julias Redeweise spiegelt Ambitionen, Selbstzweifel, Perfektionsdrang und Unsicherheit wider. Die inneren Monologe gewähren Einblick in ihre tiefsten Gefühle und Konflikte. Sie führen einen ständigen Dialog mit sich selbst, wodurch der Leser ihre Ängste vor dem Älterwerden, ihr Bedürfnis nach Anerkennung sowie ihre innere Zerrissenheit nachvollziehen kann.

Metaphorik und Symbolik spielen ebenfalls eine zentrale Rolle in Maughams Darstellung. Das Motiv des Theaters fungiert als Leitmetapher und verdeutlicht, dass das Leben der Figuren selbst eine Inszenierung ist. Feuer und Dunkelheit

erscheinen als wiederkehrende Symbole, die Julias Leidenschaft, ihre zerstörerischen inneren Kämpfe und ihre Momente der Verzweiflung spiegeln. Diese stilistischen Mittel – Porträtbeschreibung, Figurenrede, innerer Monolog, Metaphern und Symbole – bilden zusammen ein komplexes und vielschichtiges Bild der Hauptfigur und vertiefen das Verständnis ihrer psychologischen Entwicklung.

ДОДАТКИ

Додаток А.

Фрагменти роману «Театр» з аналізом образів

"She was of that type of people you might see and forget, yet could not help but notice as she passed by. Julia Lambert had that strange ability she was simultaneously simple and complicated, accessible, yet unfathomable. Her gaze was always somewhat peculiar, as if she knew something more than others, but did not seek to reveal it."

У цьому уривку Моем вловлює одну з центральних рис Джулії Ламберт її здатність бути одночасно простою та складною. Метафора підкреслює її таємничість та інтригу. З одного боку, Джулія здається звичайною жінкою, але її погляд та поведінка натякають на глибшу, невидиму сутність. Це створює багатовимірний персонаж, викликаючи у читача як цікавість, так і сумніви.

"Her theatrical life was her entire world, and she was irrevocably devoted to it. Every movement, every gesture, every look on stage had a deep significance for her. It was not just a profession, but a true calling, the very purpose of her existence."

Цей уривок підкреслює роль театру в житті Джулії Ламберт. Вона не просто акторка, а жінка, чия особистість та кар'єра нерозривно пов'язані зі сценою. Театр для неї це не просто робота; це спосіб самовираження, і Моем використовує цю глибоку відданість, щоб показати, наскільки глибоко її професія переплітається з її відчуттям себе. Ідея «покликання» передає надзвичайну відданість Джулії своєму мистецтву, натякаючи, що для неї театр це більше, ніж просто робота, це сенс її життя.

"She was so accustomed to the admiration of others that she was not sure whether she loved her admirers or simply loved the feeling of being admired."

Цей рядок проливає світло на складні стосунки Джулії з власним марнославством та самосвідомістю. Джулію зображено як людину, яка процвітає від захоплення, проте вона сумнівається, чи справді вона насолоджується увагою, чи це просто відчуття захоплення, якого вона прагне. Ця невизначеність відображає її глибокий внутрішній конфлікт між бажанням самоствердження та боротьбою за розуміння власних мотивів. Цим Моем підкреслює внутрішню складність Джулії та її емоційну дистанцію від оточуючих.

"There were moments when she could not escape the thought that she had wasted so much time on things that had no real meaning. But it was always just a passing thought, quickly dismissed, because the theatre was her life and there was no turning back."

Тут Моем зображує Джулію в момент самоаналізу, де вона ставить під сумнів сенс свого життя та зроблений нею вибір. Однак вона одразу ж відкидає ці думки, оскільки її особистість та мета тісно переплетені з її театральною кар'єрою. Цей короткий момент сумніву розкриває вразливість під її впевненою зовнішністю та натякає на емоційну ціну її відданості сцені. Моем показує Джулію як жінку, яка, незважаючи на свій успіх, відчуває суперечливість щодо цінності свого вибору, але зрештою залишається нездатною звільнитися від своєї відданості театру.